

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน โดยใช้หนังสือประกอบภาพ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผู้วิจัยจึงนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความพร้อมในการอ่าน
3. หลักแนวคิดที่ส่งเสริมด้านภาษา
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับความพร้อมในการเขียน
5. หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหนังสือประกอบภาพ
6. แนวคิดเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้
7. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้
8. หลักการหาประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
9. การวัดและประเมินผล
10. บริบทโรงเรียน
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
12. กรอบแนวคิด

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาตาม โดยยึดหลักการสำคัญและจุดหมายในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้

1. หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

กรมวิชาการ (2546ก : 5) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ค้ำระหว่างเด็กกับ

พ่อ แม่ กับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการไว้ดังนี้

1.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท

1.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

1.3 พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย

1.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

1.5 ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

2. จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

2.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

2.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน

2.3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

2.4 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม

2.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรีรักการออกกำลังกาย

2.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

2.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย

2.8 อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

2.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

2.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

2.12 มีเจตนาที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3. คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3 – 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่ถ้าสังเกตว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนจะต้องรีบพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันท่วงที คุณลักษณะตามวัยของเด็ก 5 ปีมีดังนี้

3.1 พัฒนาการด้านร่างกาย กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปสามเหลี่ยมได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษเย็บ ผูกเชือกกรองเท้า ยึดตัวคล่องแคล่ว

3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น

3.3 พัฒนาการด้านสังคม ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอขมเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

3.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนกและจัดหมวดหมู่สิ่งของ บอกชื่อ นามสกุลและอายุของตนเองได้พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาได้ตอบ เล่าเรื่องราว สร้างผลงานจากความคิดของตนเองโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่ รู้จักใช้คำถาม ทำไม อย่างไร เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20

4. ระยะเวลาเรียน

ใช้เวลาการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

5. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ (กรมวิชาการ. 2546ค : 35-38) ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้เด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านสาระการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กำหนดเป็น 2 ส่วนดังนี้

5.1 ประสบการณ์สำคัญ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆที่อยู่รอบตัว พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญมีดังนี้

5.1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

- 1) การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่
- 2) การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
- 3) การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
- 4) การเล่นเครื่องเล่นสนาม
- 5) การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก
- 6) การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
- 7) การเขียนภาพและการเล่นกับสี
- 8) การปั้นและการประดิษฐ์สิ่งต่างๆด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งไม้
- 9) การต่อของ บรจุ เทและแยกชิ้นส่วน
- 10) การรักษาสุขภาพ
- 11) การปฏิบัติตามสุขอนามัย
- 12) การรักษาความปลอดภัย
- 13) การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

5.1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

ได้แก่ คนตรี

- 1) การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- 2) การเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี
- 3) การร้องเพลง
- 4) สุนทรียภาพ
- 5) การชื่นชมและการสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม

6) การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขันและเรื่องราว เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ

- 7) การเล่น
- 8) การเล่นอิสระ
- 9) การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม
- 10) การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
- 11) คุณธรรมจริยธรรม
- 12) การปฏิบัติตนตามศาสนาที่นับถือ

5.1.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

- 1) การเรียนรู้ทางสังคม
- 2) การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
- 3) การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 4) การวางแผน ตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ
- 5) การมีโอกาสได้รับความรู้ความสนใจและความต้องการของตนเอง

และผู้อื่น

- 6) การแก้ปัญหาในการเล่น
 - 7) การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย
- 5.1.4 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

การคิด

- 1) การรู้จักสิ่งต่างๆด้วยการมอง ฟัง สัมผัส จิมรสและดมกลิ่น
- 2) การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ
- 3) การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่ายและรูปแบบต่างๆกับสิ่งของหรือสถานที่

จริง

- 4) การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่นและผลงาน
- 5) การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุต่างๆ
- 6) การใช้ภาษา
- 7) การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- 8) การพูดกับผู้อื่นด้วยประสพการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่องราว

เกี่ยวกับตนเอง

- 9) การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์และแสดงความสัมพันธ์
ของสิ่งต่างๆ
- 10) การฟังเรื่องราว นิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- 11) การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อ
เด็กเขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง
- 12) การอ่านในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก
อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน เรื่องราวที่สนใจ
- 13) การสังเกต การจำแนกและการเปรียบเทียบ
- 14) การสำรวจและการอธิบายความเหมือนความแตกต่างของสิ่งต่างๆ
- 15) การจับคู่การจำแนกและการจัดกลุ่ม
- 16) การเปรียบเทียบ เช่น ยาว สั้น ขรุขระ เรียบ
- 17) การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ
- 18) การคาดคะเนสิ่งต่างๆ
- 19) การตั้งสมมติฐาน
- 20) การทดลองสิ่งต่างๆ
- 21) การสืบค้นข้อมูล
- 22) จำนวน
- 23) การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- 24) การนับสิ่งต่างๆ
- 25) การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- 26) มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ ระยะ)
- 27) การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- 28) การสังเกตสิ่งต่างๆและสถานที่จากมุมมองที่ต่างกัน
- 29) การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆที่สัมพันธ์กัน
- 30) การอธิบายในเรื่องทิศทางเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ
- 31) การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยการวาดภาพ การถ่าย
รูปภาพและเวลา
- 32) การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
- 33) การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้

34) การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ

35) การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

5.2 สารที่ควรรู้

กรมวิชาการ (2546 : 39) สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัยความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญเนื้อหายืดหยุ่น สารที่ควรเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีดังนี้

5.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา อวัยวะต่างๆวิธีระมัดระวังร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็นความรู้สึกและแสดงมารยาทที่ดี

5.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมตัวเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานที่ศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

5.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน

5.2.4 สิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัวเด็ก เด็กควรได้รู้จัก สี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆสิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะและการสื่อสารต่างๆที่อยู่ในชีวิตประจำวัน

6. การจัดประสบการณ์

กรมวิชาการ (2546ข : 39) การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

6.1 หลักการจัดประสบการณ์

6.1.1 จัดประสบการณ์เล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่าง

ต่อเนื่อง

6.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง
ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

6.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการ
และผลผลิต

6.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และ
เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

6.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

6.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

6.2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับ
อายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

6.2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือเด็กได้ลง
มือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น
ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

6.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะ และ
สาระการเรียนรู้

6.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ
และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

6.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรม
แบบร่วมมือในลักษณะต่างๆกัน

6.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่
หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

6.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้
ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

6.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผน
ที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

6.2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการ
วางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

6.2.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

7. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กรมวิชาการ (2546ข : 41) กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

7.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

7.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กแต่ละวัน

7.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

7.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

7.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

7.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

7.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

7.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

7.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

7.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่กับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

7.2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษาออกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกม การศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

7.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มี โอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอด ความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประจักษ์รูปร่างต่างๆอย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้รูปทรงต่างๆ

8. รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการ จัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน จึงขอเสนอแนะสัดส่วนเวลาในการพัฒนาเด็กใน แต่ละวัน ดังนี้

รายการการพัฒนา	อายุ 3 ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)	อายุ 4 ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)	อายุ 5 ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)
1. การพัฒนาทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (รวมทั้งการช่วยตนเองในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร สุขอนามัยและการนอนพักผ่อน)	3	2 1/2	2 1/4
2. การเล่นเกมเสรี	1	1	1
3. การคิดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1	1	1
4. กิจกรรมด้านสังคม (การทำงานร่วมกับผู้อื่น)	1/2	3/4	1
5. กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่	3/4	3/4	3/4
6. กิจกรรมที่มีการวางแผนโดยผู้สอน	3/4	1	1
เวลาโดยประมาณ	7	7	7

ตัวอย่างตารางกิจกรรม

ต่อไปนี้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ได้หรื อนำนวัตกรรมต่างๆ มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันตามความเหมาะสมของ สภาพแวดล้อมและสถานศึกษา

ตัวอย่างแบบที่ 1	ตัวอย่างแบบ
08.00-08.30	รับเด็ก
08.30-08.45	เคารพธงชาติสวดมนต์
08.45-09.00	ตรวจสุขภาพ ไปห้องน้ำ
09.00-09.20	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.20-10.20	กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม
10.20-10.30	พัก(ของว่างเช้า)
10.30-10.45	กิจกรรมในวงกลม
10.45-11.30	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00	พัก(รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00-14.00	นอนพักอ่อน
14.00-14.20	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20-14.30	พัก(ของว่างบ่าย)
14.30-14.50	เกมการศึกษา
14.50-15.00	เตรียมตัวกลับบ้าน
08.30-09.00	รับเด็ก
	เคารพธงชาติ
09.00-09.30	กิจกรรมดนตรีและจังหวะ
09.30-10.30	กิจกรรมเสรี
10.30-10.40	พัก(รับประทานอาหารว่างเช้า)
10.40-11.20	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.20-11.30	พัก(ล้างมือ ล้างเท้า)
11.30-11.50	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
11.50-13.00	พัก(รับประทานอาหารกลางวัน)
13.00-15.00	นอนพักอ่อน
15.00-15.10	เก็บที่นอน ล้างหน้า
15.10-15.30	พัก (รับประทานอาหารว่างบ่าย)
15.30-15.50	เล่นนิทาน
15.50-16.00	เตรียมตัวกลับบ้าน

จากการศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ผู้วิจัยได้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยยึดประสบการณ์สำคัญ ในการนำมาจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งในประสบการณ์สำคัญมีรูปแบบที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้นำประสบการณ์สำคัญด้านการอ่านซึ่งผู้วิจัยได้นำการอ่านภาพ อ่านคำประกอบภาพ การอ่านคำ และการอ่านประโยคสั้นๆ และด้านการเขียน ได้แก่การเขียนสัญลักษณ์ การเขียนคำ และการเขียนประโยคสั้นๆ นำมาจัดประสบการณ์ให้เด็กมีคุณภาพด้านการอ่านและการเขียนได้อย่างเหมาะสมและเต็มตามศักยภาพ

หลักแนวคิดที่ส่งเสริมด้านภาษา

แนวคิดหลักที่ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษามี 3 ประการคือ

1. แนวคิดด้านพัฒนาการทางภาษา (Developmental perspective)
2. การเรียนรู้ภาษาในบริบทของสังคม (Socialization model)

3. ลักษณะการเรียนรู้ภาษาเฉพาะตัวบุคคล

1. พัฒนาการทางภาษา

เด็กปฐมวัยและประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นวัยที่ต้องปรับตัวอย่างมาก เด็กต้องออกจากบ้านมาสู่สังคมโรงเรียน ต้องพยายามควบคุมร่างกายหลายด้านเพื่อให้เข้ากับกฎระเบียบของโรงเรียน ต้องรู้จักปรับอารมณ์ให้เข้ากับเพื่อนๆ และสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่เลื่อนชั้นไปอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการปรับตัวทั้งในด้านวิธีเรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กซึ่งแตกต่างกับการอยู่ในชั้นอนุบาล โรงเรียนต้องสนับสนุนพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมทางภาษา ช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ หนังสือภาพ รู้จักความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ การใช้หนังสือสื่อความหมาย การรับรู้เรื่องราวผ่านการเล่านิทาน การที่ครูอ่านหนังสือให้ฟัง รู้ว่าเรื่องเล่ามีลำดับเหตุการณ์ มีต้นเรื่อง กลางเรื่อง ปลายเรื่องเป็นต้น สำหรับเด็กอนุบาลปีที่ 2 จะเริ่มมีความคุ้นเคยกับตัวอักษร คำคำที่พบบ่อยๆ ได้ อ่านคำง่ายๆ ได้จากความทรงจำ เด็กที่มีความสามารถทางภาษาจะเริ่มสังเกตเทียบเคียงเสียง จับคู่กับภาพ และพยายามอ่านโดยเดาคำ พร้อมทั้งดูภาพประกอบแบบเล่าเรื่อง เด็กปฐมวัยที่อยู่ช่วงต่อเนื่องกับป.1 ควรได้รับการเตรียมความพร้อมให้คุ้นเคยกับตัวอักษรและคำต่างๆ เริ่มอ่านคำง่ายๆ ที่มีเสียงซ้ำกัน सरง่ายๆ โดยไม่มีตัวสะกด

2. การเรียนรู้ภาษาจากบริบทในสังคม (The socialization model)

เด็กเรียนรู้ความหมายของคำต่างๆ จากสิ่งแวดล้อมทางสังคม การเรียนรู้ภาษาเกิดจากปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อมทางภาษาและวัฒนธรรม การเรียนรู้ลักษณะนี้เป็นไปตั้งแต่เด็กแรกเกิดและต่อเนื่องจนถึงวัยผู้ใหญ่แนวคิดเช่นนี้เรียกว่า การสร้างความรู้แบบมีส่วนร่วม Co-construction ซึ่งหมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียนกับผู้ให้คำแนะนำซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมและวัฒนธรรม เด็กเล็กๆ จะเรียนรู้ทำความเข้าใจภาษาจากกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กทำที่บ้าน โรงเรียนและในชุมชน ครอบครัวและชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ภาษา บุคคลใกล้ชิดมีส่วนสนับสนุนเป็นอย่างมาก เด็กแต่ละคนจะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างทำกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้เด็กขยายและพัฒนาประสบการณ์ของตนมากขึ้น

3. ลักษณะการเรียนรู้ภาษาเฉพาะบุคคล

เด็กแต่ละคนมีลักษณะการเรียนรู้ภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนแม้ว่าจะมีการศึกษาและกำหนดความก้าวหน้าหรือจุดพัฒนาของเด็กแต่ละชั้นหรือกลุ่มอายุไว้แล้วก็ตาม แต่ยังคงมีความแตกต่างของเด็กแต่ละคนซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และอัตราความเร็วในการ

เรียนรู้ของเด็กซึ่งมีวิธีการเรียนรู้ทำความเข้าใจความหมายที่แตกต่างกัน ยิ่งเด็กเติบโตขึ้นเท่าใด ระดับผลสัมฤทธิ์ยิ่งแตกต่างกันมากขึ้น สิ่งสำคัญจึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของเด็ก

สิ่งแวดล้อมที่บ้านและการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

ผู้ใหญ่และเด็กที่โตกว่าสามารถช่วยเด็กเล็กๆในบ้านให้เรียนรู้ภาษาด้วยการทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีเรื่องรักการอ่าน โดยอ่านหนังสือหรือเขียนหนังสือให้เด็กเล็กๆเห็น เพราะเด็กเล็กๆทุกคนชอบทำเลียนแบบผู้ใหญ่หรือพี่ที่โตกว่าอาจจะอ่านนิทานให้น้องฟัง ทำให้เด็กซึมซับบรรยากาศความสนุกสนานจากการอ่าน ด้วยวิธีนี้ทำให้เด็กเรียนรู้กระบวนการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่านเด็กเล็กที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกันสามารถเรียนรู้กระบวนการอ่านไปด้วยกันได้ เช่น เด็กอนุบาล 4 ขวบ อ่านหนังสือให้น้องวัย 2 ขวบฟังได้ ทั้งๆที่เขาอ่านหนังสือไม่ออกแต่เด็ก 4 ขวบ จะเล่าเรื่องได้โดยทำเหมือนอ่านหนังสือให้น้องฟัง เขาจะพลิกหน้าหนังสือ ดูภาพสวยๆด้วยกัน น้องเล็ก 2 ขวบจะมีความประทับใจว่าหนังสือเป็นแหล่งข้อมูลและความสนุกสนาน พี่อนุบาล 4 ขวบก็ได้ฝึกฝนการทำความเข้าใจหนังสือ เขาจะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวอักษรที่เห็นในหนังสือ เขารู้ว่าตัวอักษรมีความเกี่ยวพันกับเนื้อเรื่องและภาพในหนังสือ แม้ว่าเขาจะยังไม่ออก จะเห็นได้ว่ามนุษย์ที่รักการอ่าน เห็นคุณค่าของการอ่าน การเขียนสามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ใช้เหตุผลวิเคราะห์ข้อมูล เขียนถ่ายทอดความคิดของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าการรู้จักตัวอักษรและสระ สามารถสะกดคำได้ถูกต้องเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ แต่การรู้หนังสือไม่ได้หมายถึงสิ่งเหล่านี้ การรู้หนังสือตามนัยยะที่แท้จริง คือต้องรู้จักคิดด้วย

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ภาษาทั้งด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็ก เด็กจะชอบการเลียนแบบ ซึมซับบรรยากาศทั้งๆที่อ่านหนังสือยังไม่ออก ทำให้รู้ว่าตัวอักษรเกี่ยวพันกับรูปภาพ เนื้อเรื่อง รู้จักตัวอักษรและสระ

พัฒนาการทางภาษาในระดับปฐมวัย

ภาษา หมายถึง ระบบสัญลักษณ์ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ระหว่างกลุ่มคนที่ใช้ภาษาเดียวกัน รวมทั้งเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย ภาษาช่วยส่งเสริมทั้งพัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคม ทักษะสำคัญทางภาษามี 4 ประการ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ในระดับปฐมวัยภาษาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ภาษาพูด (Oral

Language) หมายถึง การพูดและการฟัง ภาษาเขียน (Written Language) หมายถึงการอ่านและการเขียน สำหรับการรู้หนังสือ (Literacy) ในภาษาเขียนไม่ได้หมายถึงการอ่านและการเขียนเท่านั้นแต่หมายถึง ความเข้าใจในการใช้ภาษาเขียน ครูปฐมวัยจะไม่สอนวิธีอ่านแก่เด็ก สิ่งสำคัญคือ ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสรับรู้ภาษาเขียนให้มากขึ้น กระบวนการนี้เริ่มต้นตั้งแต่ก่อนเด็กเข้าชั้นเรียนชั้นอนุบาล พ่อแม่ที่นำหนังสือภาพมาอ่านให้ลูกฟัง ซึ่งภาพตุ๊กตาแล้วบอกลูกว่า นี่คือตุ๊กตานั้นจะ ในลักษณะนี้พ่อแม่กำลังสอนการรู้หนังสือแก่เด็ก เนื่องจากเด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ เด็กมีความเข้าใจว่าหนังสือให้ข้อมูลและหนังสือแต่ละหน้าให้ข้อมูลแตกต่างกัน ในตอนแรกเด็กรับรู้ข้อมูลว่าภาพตุ๊กตา มีคำว่าตุ๊กตาแทนภาพต่อไปเมื่อเด็กเห็นคำนี้เด็กก็จะอ่านได้ นี่คือการเข้าใจในการใช้ภาษาเขียน ซึ่งนำไปสู่การรู้หนังสือ เด็กเล็ก ๆ หนังสือนอกจากสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันก่อนที่เด็กจะมาโรงเรียน

สรุปได้ว่าทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยมี 2 ลักษณะ คือ ภาษาพูด และภาษาเขียน ภาษาเขียน หมายถึง การอ่านและการเขียนสำหรับการรู้หนังสือ โดยเด็กจะรับรู้ข้อมูลผ่านรูปภาพ ตัวอักษรนำไปสู่การเรียนรู้คำ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพร้อมในด้านการอ่าน

ความพร้อมในการอ่าน หมายถึง พัฒนาการระดับหนึ่งที่จะช่วยให้อ่านได้โดยปราศจากอุปสรรคต่างๆหรือสามารถเรียนได้ในอัตราเร็ว ซึ่งเป็นอัตราปกติสำหรับเด็กทั่วไป เป็นสภาพของเด็กที่มีความคล่องตัวที่จะใช้การผสมผสานของตัวอักษรเป็นคำอ่าน อ่านเป็นประโยคหรือเรื่องราวแล้วได้รับรู้ ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวนี้ อาจเป็นพัฒนาการอันต่อเนื่องมาจากการเรียนรู้ที่ผ่านมา (Previous learning) หรืออาจเกิดจากอิทธิพลหลายสิ่งประกอบกัน เช่น วุฒิภาวะทางสติปัญญาการมีประสบการณ์พื้นฐานเพียงพอ การปรับตัวได้ดีทั้งด้านส่วนตัวและสังคม ตลอดจนการปราศจากข้อขัดข้องเนื่องมาจากธรรมชาติของกายและสังคม (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และคณะ.2552 : 106)ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การอ่านเป็นอีกทักษะที่เด็กปฐมวัยยังทำไม่ได้ เพราะการอ่านเกิดจากการสะกดคำ สะกดเสียง ความคิดของเด็กวัยนี้ยากที่เด็กจะออกเสียงและวาดภาพในโน้ตสำคัญได้เกินขึ้นการคิดและการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก แต่มีผู้คิดวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของเด็กเรียกว่า วิธีการเรียนภาษาโดยเน้นพื้นฐานประสบการณ์ (Whola language) หลักการสอนอ่านของเด็กเริ่มจากให้เด็กเห็นคำ เข้าใจความหมาย แล้วสร้างความคุ้นเคยด้วยการเห็น การอ่านและฝึกทำ จะทำให้เด็กมีพัฒนาความสามารถในการอ่านได้ ลำดับขั้นการอ่านของเด็กมีดังนี้ รู้จักคำ เคยเห็น เคยอ่านคำ เคย

ใช้คำ เคยพูด เข้าใจคำและความหมาย พัฒนาการคำศัพท์ ความเข้าใจ สนใจคำ จำได้ สามารถอ่านคำที่จำได้จากตัวเขียน เด็กจะสามารถอ่านได้ต้องมีการฝึกใช้คำในกิจกรรมการพูด การเล่าเรื่อง และเล่นคำคล้องจอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551 : 147)

สรุปได้ว่าความพร้อมในด้านการอ่านเป็นอัตราปกติของเด็กที่สามารถผสมผสาน ตัวอักษรเป็นคำอ่าน เป็นประโยค ซึ่งวุฒิภาวะ ประสบการณ์จะทำให้เด็กพัฒนาความสามารถ ในด้านการอ่านได้

ความเข้าใจในการอ่าน

หัวใจสำคัญของการอ่านคือ ความเข้าใจในการอ่าน เพราะถ้าผู้อ่านไม่สามารถ เข้าใจในสิ่งที่อ่าน หรือไม่สามารถจับใจความที่อ่านได้แล้ว ก็จะไม่สามารถนำความรู้ความคิด จากสิ่งที่ตนอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความสามารถในการ ผสมผสานแล้วขยายความรู้ ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ความเข้าใจใน สมรรถภาพขั้นต้นชนิดแรกของตัวปัญหา เป็นความพยายามของสมองที่จะคัดแปลงออกไป แต่ยังมีอะไรบางอย่างคล้ายคลึงของเดิมอยู่บ้าง ซึ่งผู้ที่กระทำได้เช่นนี้ ต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 รู้ความหมายและรายละเอียดย่อยๆของเรื่องนั้นมาแล้ว ประการที่ 2 บอกความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างขั้นความรู้ย่อยๆเหล่านี้ให้ผู้อื่นทราบได้ด้วยภาษาของตน ประการสุดท้ายสามารถอธิบายสิ่งที่มีสภาพเดียวกับสิ่งที่เคยรู้มาแล้ว ความเข้าใจในการอ่านมี พื้นฐานมาจากความเข้าใจความหมายของคำซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความเข้าใจความหมาย ของคำ ย่อมช่วยให้เข้าใจประโยคและเรื่องราวที่อ่านได้ การเข้าใจประโยคเด็กจะแบ่งการอ่าน เป็นกลุ่มคำให้ได้ความหมายของคำที่ต่อเนื่องเป็นกลุ่มๆ แทนการอ่านทีละคำ และการเอา หน่วยความคิดย่อยสัมพันธ์กันจนได้ความเข้าใจในประโยค นำประโยคแต่ละประโยคในตอน นั้นๆมาสัมพันธ์กันจึงอ่านได้เข้าใจดีขึ้น สิ่งสำคัญคือต้องฝึกฝนจนเกิดทักษะ จึงจะสามารถ อ่านแล้วเข้าใจจับใจความได้สรุปความ ตีความสิ่งที่อ่านได้อย่างถ่องแท้ สิ่งต่างๆเหล่านี้ เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของคน โดยมีกระบวนการควบคุม คือ การระลึกได้ (Recognition) ซึ่ง เกี่ยวข้องกับการสังเกตลักษณะของสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงได้กับข้อมูลที่สะสมไว้ในความจำระยะยาว ความสนใจ (Attention) ซึ่งเป็นการเลือกให้ความสนใจเฉพาะข้อมูลบางส่วนที่อยู่ในความ สนใจ และการท่องจำซ้ำๆ (Maintenance rehearsal) เพื่อช่วยให้จำข้อมูลที่ต้องการที่จะจำใน ระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง และการท่องจำด้วยความเข้าใจ ตลอดจนการเรียกข้อมูลที่สะสมมาใช้ ดังนั้น ในการสอนการอ่านผู้สอนจึงควรคำนึงถึงความสำคัญขององค์ประกอบเหล่านี้ด้วย

การอ่านในเด็กก่อนวัยเรียน

เด็กก่อนวัยเรียน อายุ 1 – 3 ปี ประสาทรับภาพทางสายตา (Visual pathway) ซึ่งส่งจากตาไปยังส่วนรับภาพของสมองยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ยังไม่มีการพัฒนาเพียงพอและไม่สามารถแยกภาพตัวหนังสือแต่ละคำที่แตกต่างกันด้วยภาษาที่ไพเราะ เสียงดังฟังชัด ตัวหนังสือสวย ตัวโตชัดเจน เด็กๆทุกคนสามารถจำคำได้ทั้งๆที่ไม่รู้จักตัวอักษร (Alphabet) มาก่อนเลย การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นได้ เนื่องจากมีการเชื่อมโยงระหว่าง S – R Thorndike อธิบายว่า S สิ่งเร้าใดก็ตามที่กระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรม ส่วน R คือ ความพึงพอใจในการแสดงพฤติกรรมนั้น สิ่งเหล่านี้เรียกว่า กฎการเรียนรู้ ซึ่งเน้นความสำคัญของการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ ดังนั้น ในการสอนการอ่านหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนนั้นต้องคำนึงถึงกลวิธีในการสอน สิ่งเร้าที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับภาษาของเด็ก โดยทั่วไปเด็กก่อนวัยเรียนจะมีประสบการณ์ทางภาษาอย่างน้อย 3 – 4 ปี เด็กจะเริ่มพูดเมื่ออายุ 12 – 18 เดือน โดยเด็กผู้หญิงจะพูดก่อนเด็กผู้ชาย อายุ 5 ปี เด็กจะเรียนรู้อำนาจที่มากขึ้นแต่ไวยากรณ์และความหมายอาจไม่ครบถ้วน ดังนั้น เด็กเล็กๆจึงสามารถเรียนอ่านหนังสือได้ ถ้าในตอนเริ่มแรกที่สอนเราทำตัวหนังสือตัวโตๆให้เด็กหัดอ่านตามปกติแล้วสมองของเด็กนั้นสามารถ มองเห็นตัวหนังสือที่โตและชัดเจนในเครื่องรับโทรทัศน์ด้วยตาและแปลคำพูดด้วยสมอง เช่นเดียวกับการได้ยินเสียงที่ดังและชัดเจนจากเครื่องรับโทรทัศน์ผ่านหูแล้วส่งแปลคำพูดด้วยสมอง ซึ่งสมองจะเข้าใจด้วยกันได้ดีทั้ง 2 ทางเพียงแต่ว่าเสียงนั้นดังและชัดเจนพอที่จะได้ยินและตัวหนังสือโตพอที่ตาจะมองเห็นและแปลได้ เมื่อประสาทรับเสียง (Auditory pathway) ทางหูมีการพัฒนาและเจริญขึ้นพอที่จะรับฟังเสียงได้ เมื่ออายุประมาณ 6 ปี เด็กก่อนวัยเรียนสามารถเรียนอ่านได้ 2 ทาง คือ เรียนอ่านทางสายตา เด็กจะใช้สายตาอ่านภาพที่สัมพันธ์กับคำ หรืออ่านบัตรคำประกอบภาพ พอรู้จักเรียกภาพนั้นก็อ่านคำนั้นได้ ซึ่งถือว่าการอ่านที่ง่ายที่สุด ดังนั้น การอ่านโดยวิธีนี้ ภาพประกอบ จึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยในการอ่าน วิธีที่ 2 เรียนอ่านทางหู ใช้หูวิเคราะห์เสียงและผสมเสียงอ่านเป็นคำๆ การอ่านคำโครงสร้างและรูปคำของอักษรที่มีความหมายเด่นและได้อ่านซ้ำบ่อยๆครั้งก็จำได้ดี เพราะนี่ก็ภาพออกได้ชัดเจน ความหมายของภาพที่แปลจากคำอ่าน จะมีความสัมพันธ์กับคำที่จำได้ การจำรูปคำเป็นการเรียนการอ่านทางสมอง โดยสมองจะระลึกภาพได้จากการเข้าใจความหมายนั้นๆ

กิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่าน หมายถึง การกระทำที่มุ่งให้กลุ่มเป้าหมายสนใจหนังสือเห็นความสำคัญต่อการอ่าน จนเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน กระหายใคร่อ่านอยู่ตลอดเวลาจนกลายเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุด นักจิตวิทยาในกลุ่มปัญญานิยม เชื่อว่า การจัดสถานการณ์ช่วยการจัดการเรียนรู้ เป็นวิธีที่ช่วยให้เด็กอ่านได้ดีขึ้น การจัดสถานการณ์ช่วยในการเรียนรู้ เช่น การทบทวนบทเรียนภายหลังการที่อ่านจบแล้วแต่ครั้ง (Recalls during practices) และอ่านบททวนใหม่เพื่อทำความเข้าใจให้ชัดเจนขึ้น วิธีการนี้ผู้เรียนต้องพิจารณาและเลือกสิ่งที่ตนต้องการกระทำ ตอนใดหรือคำใดที่ยังไม่ได้บังคับตนเองให้พยายามมากขึ้น อีกวิธีหนึ่งเป็นการจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบเป็นหมู่ (Logical memory) ซึ่งจะช่วยให้จำได้ง่ายขึ้น และการสร้างจินตนาการให้สัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการจะจำ โดยการจำลองภาพจากนามธรรมเป็นรูปธรรม (Imagery) กิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่าน ความมีลักษณะที่เร้าใจ ทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความอยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพตามที่ประสงค์หรือผู้จัดการกิจกรรมเห็นว่าควรอ่าน กิจกรรมที่ชี้ให้เห็นว่าการอ่านเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อบุคคล และสังคมเป็นกิจกรรมที่จูงใจให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความพยายามที่จะอ่าน เพื่อให้รู้เรื่องราวที่น่าสนใจ นอกจากนี้ก็จะเห็นประโยชน์แล้วยังเกิดความพยายามที่จะเข้าใจ ให้ความรู้สึกรู้ว่าเป็นอิสระเสรี ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นให้ช่วยอ่านและเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นหรือแนะนำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความอยากรู้อยากเห็นเรื่องราวต่างๆ ในหนังสือมากมาย อยากดูอยากอ่านให้ลึกซึ้ง เปิดความคิดให้กว้างเมื่ออ่านหนึ่งเรื่องราวก็อยากอ่านเรื่องต่อไปอีก มีความรู้สึกรู้ว่าการอ่านเป็นกิจกรรมประจำวันที่ขาดเสียไม่ได้ รู้สึกว่าหนังสือเป็นสิ่งที่ท้าทายให้อ่านให้วิจารณ์ประเมินค่า หรือนำความรู้ที่ได้ไปใช้

สรุปได้ว่าหลักการอ่านของเด็กเริ่มจากเคยเห็นคำ จำคำ เข้าใจความหมายของคำ และภาพประกอบถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยในการอ่าน นอกจากนี้การฟังเสียงหูจะวิเคราะห์เสียงผสมเสียงอ่านเป็นคำๆ ทำให้จำและนี่ภาพออกได้ชัดเจน

แนวทางการส่งเสริมทักษะทางการอ่าน

การอ่าน หมายถึงกระบวนการทางสมองในการค้นหาความหมายของตัวอักษร เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษา เป็นทักษะทางภาษาที่ต้องได้รับการฝึกฝน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ภาษาและพัฒนาการอ่านให้ก้าวหน้าต่อไป

พัฒนาการทางการอ่านในเด็กปฐมวัย มีลักษณะดังนี้

1. **ขั้นก่อนการอ่าน** เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเรียนอ่านของเด็กแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ

1.1 **ก่อนการอ่าน (Early emergent)** เด็กเรียนรู้การอ่านโดยใช้หนังสือเป็นแนวทางในการอ่านโดยการจำเรื่องราว รูปภาพในแต่ละบท การเปิดหนังสือจากซ้ายไปขวา

1.2 **ระยะแรกเริ่มอ่าน (Emergent reading)** เด็กเริ่มเรียนรู้ในการแยกแยะเรื่องราว โคลงกลอน และร้องเพลง เริ่มเรียนรู้ในการอ่านและตอบสนองต่อเรื่องราวในหนังสือ

2. **ขั้นเริ่มต้นอ่าน (Early reading)** เด็กเริ่มต้นอ่าน ต้องการสื่อและหนังสือหลากหลายในการสนับสนุนทักษะการอ่านอย่างมีระบบ การเรียนรู้เรื่องราวในหนังสือและในชีวิตประจำวัน เรียนรู้และเข้าใจถ้อยคำที่เป็นประโยคเป็นประเด็นสำคัญหรือเรื่องที่สำคัญ สามารถโยงภาพเข้ากับคำหรือตัวหนังสือ และเริ่มใส่ใจกับการออกเสียงตามคำ

3. **ขั้นการอ่านแคล่วคล่อง (Fluency reading)** เด็กจะเรียนอ่านและเพิ่มพูนคำศัพท์จึงต้องการเวลาในการอ่านอย่างอิสระฝึกหัดและจัดระบบด้วยตนเอง เด็กอาจจะไม่มั่นใจแต่พยายามที่จะจำคำ สังเกต และใช้ตัวบ่งชี้ เช่น ภาพ การออกเสียงเริ่มพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

พัฒนาการทางการอ่านของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามลำดับอายุ เริ่มจากการดูและจดจำรูปภาพ การเชื่อมโยงภาพเข้ากับคำและการอ่านคำศัพท์

กิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านของเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย ควรจัดทั้งกิจกรรมการอ่านและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านควบคู่กัน เช่น จัดหามุมหรือสถานที่สงบสบาย มีเกาะและหมอน สำหรับให้เด็กอ่านหนังสือ โดยคัดเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก การอ่านหนังสือให้เด็กฟังโดยเลือกหนังสือที่มีลักษณะใช้คำซ้ำ ประโยคง่าย และดำเนินเรื่องสนุกสนาน จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหนังสือช่วยให้เด็กรู้จักคำ เข้าใจความหมายสามารถอ่านคำจากประสบการณ์และจากสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจัดกิจกรรมเสริม เช่น การเล่นเกมจับคู่ภาพที่มีลักษณะเหมือนกันหรือแตกต่างกัน การจับคู่ภาพกับคำ การจัดลำดับรูปภาพ การใช้แผ่นป้ายนิเทศเพื่อการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม การใช้ตารางรูปตัวอักษรและตัวเลข ฯลฯ กิจกรรมต่างๆที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคยในการรับรู้ตัวอักษรและคำ

เป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน

เป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเป้าหมายเฉพาะ กำหนดเป็นแต่ละด้าน เช่น ด้านภาษาพูด การอ่านและการเขียน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับเริ่มแรก (Emergent) ระดับขั้นต้น (Early) และระดับคล่องแคล่ว (Fluency)

ตารางที่ 1 เป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการอ่านการเขียน

ระดับเริ่มแรก	ระดับขั้นต้น	ระดับคล่องแคล่ว
เล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์	ใช้บริบทของเรื่องเพื่อคาดคะเน	ใช้วิธีการต่างๆ ในการคาดคะเนขึ้นยืนและแก้ไข คำผิดด้วยตนเองอย่างมั่นใจ
ทบทวนลักษณะตัวละครตามที่บรรยายในเนื้อเรื่อง ระบุฉากของเรื่อง	คาดเดาเรื่องได้ใกล้เคียง	เชื่อมโยงเรื่องราวและภาพวาด
ตีความภาพประกอบและใช้ภาพประกอบคาดเดาเนื้อเรื่องบอก	ใช้ทั้งเนื้อเรื่องและภาพเพื่อคาดเดาและขึ้นยืน	แยกแยะระหว่างเรื่องราวที่เป็นเรื่องแต่งและเรื่องจริง
ส่วนประกอบของหนังสือ เปิดหนังสือตามทิศทางที่ถูกต้อง	เรื่องเริ่มใช้เป็นตัวชี้แนะในการอ่านเริ่มต้นอ่านเรื่องหลากหลายชิ้น	อ่านในใจได้สรุปเรื่องราวที่อ่านได้
บอกส่วนต้นและส่วนท้ายของเรื่อง	เพิ่มพูนคำศัพท์ที่พบบ่อย	รู้จักใช้ตารางแผนภูมิ
บอกความแตกต่างระหว่างตัวอักษรและคำ	รู้จักตัวหนังสือรูปแบบต่างๆ	รู้จักใช้ตารางแผนภูมิ
บอกคำที่พบบ่อยได้	ทบทวนเนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในเชิงคติวิเคราะห์ ระบุเนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย

1. คัดหนังสือนิทานหรือหนังสือที่มีเรื่องราวเหมาะสมกับเด็ก เป็นเรื่องที่เด็กสนใจสนุกสนาน ส่งเสริมจินตนาการ และสอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีแต่ไม่สั่งสอนโดยตรงเด็กในวัย 3-5 ขวบ ชอบเรื่องราวสนุกสนานผจญภัย จำง่าย ตัวละครมักเป็นเด็กในวัยเดียวกัน มีนางฟ้า ยักษ์ สัตว์ต่างๆ

2. อ่านนิทานหรือหนังสือสำหรับเด็กให้เด็กฟังทุกวัน ในการอ่านแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที โดยเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมและอ่านตามเวลานั้นจนเป็นกิจวัตร เช่น ใน 1 วันครูอ่านหนังสือให้เด็กฟัง 2 ครั้ง คือ ช่วงเช้าก่อนเริ่มกิจกรรมตามตารางประจำวัน และช่วงบ่ายหลังจากเด็กตื่นนอนครูควรอ่านเป็นเวลาทุกวัน

3. กิจกรรมการอ่านร่วมกัน เกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น ในช่วงการอ่านหนังสือเล่มใหญ่ระหว่างที่ครูชี้คำเด็กและครูอ่านพร้อมกัน การร้องเพลงโดยครูชี้คำที่แผนภูมิเพลงและร้องเพลงพร้อมกับเด็กหรือกิจกรรมการอ่านข่าวยามเช้าที่ครูและนักเรียนช่วยกันวงรอบตัวอักษรหรือคำบางคำที่พบบ่อยในข่าว

4. หนังสือที่เหมาะสมสำหรับการอ่านร่วมกัน ควรมีหนังสือที่มีเรื่องราวซึ่งเด็กสามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้ ใช้คำคล้องจองหรือคำซ้ำๆ โดยครูอ่านร่วมกับเด็กสัปดาห์ละ 1 เล่ม ดังนี้

วันจันทร์ สืบหาหนังสือ ดูภาพตั้งแต่หน้าปกจนจบเรื่อง และครูอ่านให้ฟังตลอดเรื่องเป็นการอ่านครั้งที่ 1

วันอังคาร อ่านครั้งที่ 2 พูดยุ่ยเกี่ยวกับหนังสือเรื่องที่อ่าน ทำแผนภูมิโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก ชื่อผู้แต่ง

วันพุธและวันพฤหัสบดี เด็กพร้อมครู เรียนรู้คำ เสียงของคำจากหนังสือ เช่น เขียนคำที่คล้องจองกันลงบนแถบกระดาษ และเสียบไว้ที่กระเป่าพอง จากนั้นจึงให้เด็กสังเกตเปรียบเทียบการสะกดตัวของคำนั้น หรือพูดยุ่ยกับเด็กเกี่ยวกับคำตรงข้าม คำที่พบบ่อย คำที่เด็กสะกดผิด

วันศุกร์ กิจกรรมการแสดงตามเรื่องจากหนังสือ

5. การอ่านอิสระ หลังกิจกรรมอ่านข่าวตอนเช้า จะเป็นช่วงอ่านอิสระของเด็ก เด็กจะเลือกหนังสือจากมุมหนังสือมาอ่านเอง ครูควรจัดมุมหนังสือให้น่าสนใจ มีที่นั่ง นอนอ่านหนังสือเลือกและจัดหนังสือที่หลากหลาย เช่น จัดหนังสือที่มีตัวละครหรือเรื่องที่คล้ายคลึงกันใส่ไว้ในตะกร้าเดียวกัน เรียงหนังสือไว้ในชั้นหนังสือ โดยถ่ายสำเนาปกคิดไว้ที่

ชั้นหนังสือเพื่อให้นำมาคืนได้ง่ายขึ้น หรือถ้ามีหนังสือจำนวนมากอาจใช้วิธีติดสติ๊กเกอร์เป็นแถบสีตามชื่อหนังสือ หรือชื่อผู้แต่งจะทำให้เด็กรู้จักตั้งเกณฑ์หมวดหมู่การจัดหนังสือ

6. การอ่านชี้แนะ ครูจัดเด็กเป็นกลุ่มย่อย 3-5 คน โดยพิจารณาจากระดับความพร้อมในการอ่านของเด็ก ในช่วงการอ่านชี้แนะเด็กจะทำงานเป็นกลุ่มย่อยโดยเรียนรู้ตัวอักษร เสียงสระ และทักษะพื้นฐานในการอ่านการเรียนรู้สำหรับเด็กแต่ละกลุ่มจะไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับระดับความพร้อมในการอ่านของเด็กกลุ่มนั้น โดยครูเป็นผู้เลือกหนังสือ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเด็ก

แนวทางการจัดกิจกรรมการอ่านแบบชี้แนะ

1. การเลือกหนังสือเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการอ่านแบบชี้แนะ ควรเลือกหนังสือให้ครบ 2 ประเภท คือ

1.1 หนังสือที่เป็นเรื่องแต่ง (Fiction book) เช่น นิทาน เรื่องเล่าประเภทต่างๆ ควรเลือกหนังสือที่มีตัวละครมีเอกลักษณ์ เนื้อเรื่องและการเดินเรื่องเข้าใจง่าย เปิดโอกาสให้เด็กคาดเดาและคิดวิเคราะห์ได้ ตัวหนังสือมีขนาดถูกต้องตามมาตรฐานใช้คำซ้ำ มีคำศัพท์ที่เด็กควรรู้ รูปแบบการใช้ภาษา และการพิมพ์ถูกต้องตามหลักภาษาไทย

1.2 หนังสือที่ไม่ใช่เรื่องแต่ง (Non fiction book) เป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลเรื่องราวต่างๆที่เสริมประสบการณ์เด็ก คำศัพท์ที่ใช้ต้องเข้าใจง่ายเป็นเรื่องราวที่แวดล้อมตัวเด็ก และมีลักษณะเด่น คือ การนำเสนอให้เด็กรู้จักสืบค้นรวบรวมข้อมูล

การจัดกิจกรรม โดยใช้หนังสือที่เป็นเรื่องแต่งหรือนิทาน สำหรับเด็กปฐมวัยที่อยู่ในระยะแรกเริ่ม ต้องวางพื้นฐานการอ่านก่อนในระยะแรกจะฝึกเด็กให้เกิดความคุ้นเคยกับการเดินเรื่องของนิทาน และเรื่องราวต่างๆ เด็กจะมีข้อมูลและเรียนรู้โดยสังเกตจากคำและภาพในหนังสือ ครูควรจัดลำดับขั้นตอนการวางพื้นฐานการอ่านให้กับเด็กดังนี้

ขั้นที่ 1

ฝึกให้เด็กสังเกตปกของหนังสือ พูดยุกับเด็กเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในหนังสือ ตามที่เด็กเห็นจากหน้าปก

อ่านชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และผู้วาดภาพประกอบ

เปิดหนังสือให้เด็กดูทีละหน้า ฝึกให้เด็กมีสมาธิติดตามเรื่องราวโดยดูจากภาพประกอบ พูดยุกับเด็กเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง

เว้นหน้าสุดท้ายไว้ให้เด็กคาดเดาตอนจบของเรื่อง

ขั้นที่ 2

อ่านเรื่องพร้อมกันกับเด็ก

ขั้นที่ 3

ถามคำถามให้เด็กคิดวิเคราะห์ ประมาณ 2-3 คำถาม เช่น เด็กๆมีความคิดอย่างไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น เด็กๆคิดว่าเกิดอะไรขึ้น

ขั้นที่ 4

ให้เด็กเล่าเรื่องราวในนิทานตั้งแต่ต้นจนจบ
 พูดคุยเกี่ยวกับตัวละคร ถามความคิดเห็นเด็กเกี่ยวกับตัวละคร
 พูดคุยเกี่ยวกับฉากในเรื่องนั้น
 กระตุ้นให้เด็กเชื่อมโยงเรื่องราวจากนิทานหรือเรื่องเล่ากับประสบการณ์ที่
 เด็กมีอยู่

ขั้นที่ 5

ใช้เนื้อหาจากเรื่องที่อ่านเพื่อฝึกภาษา โดยดูความสอดคล้องกับเป้าหมาย
 การพัฒนาภาษาของเด็กในระยะแรกเริ่ม ฝึกให้เด็กคุ้นเคยกับคำศัพท์ รูปร่างตัวอักษร ลักษณะ
 การออกเสียง การเรียงคำเป็นประโยค

ขั้นที่ 6

สนับสนุนให้เด็กฝึกเขียน โดยใช้หนังสือที่อ่านในแต่ละสัปดาห์เป็นแกน
 เด็กจะสะสมคำเป็นคลังคำลงในสมุดบันทึกเล่มเล็กของเด็ก หรือเขียนลงในสมุดภาพของกลุ่ม
 ทั้งนี้เด็กจะใช้สมุดภาพเพื่อการอ่านอิสระในระยะต่อไป

ขั้นที่ 7

เปิดโอกาสให้เด็กมีช่วงเวลาอ่านอย่างอิสระ

ขั้นที่ 8

ใช้หนังสือที่เด็กเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละสัปดาห์ให้เป็นหนังสืออ่านอิสระ
 เพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการทางภาษาการอ่าน เขียน ตามระดับและความสามารถของเด็ก
 สำหรับหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือนิทานหรือเรื่องราวที่แต่งขึ้น ก็สามารถใช้
 กระบวนการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านทั้ง 8 ขั้นตอน แต่ปรับบางส่วน เช่น เวลาเปิด
 หนังสือให้เด็กดูทีละหน้า ควรฝึกให้เด็กสังเกตภาพถ่าย หรือภาพวาดและพูดคุยข้อมูลเกี่ยวกับ
 ภาพที่เห็น ในส่วนขั้นที่ 4 ให้ถามว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการอ่านหนังสือเล่มนี้ และ
 เปิดโอกาสให้เด็กทบทวนข้อมูลที่เด็กได้รับจากหนังสือ

คำศัพท์ที่ใช้

คำศัพท์ที่เลือกมาใช้แต่งหนังสือ เป็นคำพื้นฐานที่เด็กรู้จักและใช้ในภาษาพูดจากชีวิตประจำวัน การเรียนรู้คำโดยวิธีธรรมชาตินี้จะทำให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือและอ่านได้เร็วขึ้น คำศัพท์พื้นฐานที่เด็กปฐมวัยรู้จัก คัดเลือกมาจากบัญชีคำศัพท์ของกรมวิชาการ จำนวน 275 คำ แต่จะเลือกคำที่เหมาะสมกับเนื้อหา เด็กคุ้นเคย ในชีวิตประจำวันซึ่งคำที่เลือกมาใช้จะเป็นคำที่เด็กจะพบบ่อย เป็นคำที่ปรากฏในเรื่อง ซึ่งจะเพิ่มคำศัพท์ใหม่และความยาวของเนื้อเรื่องตามระดับความสามารถในการอ่านของเด็ก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับแรกเริ่ม (Emergent stage)
2. ระดับเริ่มต้น (Early stage)
3. ระดับคล่องแคล่ว (Fluent stage)

เด็กจะเห็นคำศัพท์เดิมจากเรื่องราวและบริบทที่แตกต่างกัน เช่น จากแถบข้อความเครื่องหมาย สัญลักษณ์ ภาพโฆษณา กราฟ ตาราง แผนภูมิ รายการชื่อ ฯลฯ

คำศัพท์พื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 13 หมวด รวม 275 คำ ดังนี้

1. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับตำแหน่งอาชีพ

หมอ คน ตำรวจ พระ ครู เด็ก นักเรียน แม่ค้า ทหาร ขาวนา ในหลวง พระราชินี พระเจ้าอยู่หัว ผู้ชาย ผู้หญิง รับราชการ ลูกจ้าง ช่างตัดผม ไปรษณีย์

2. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับเครือญาติ

พ่อ แม่ พี่ น้อง ตา เพื่อน ลุง ปู่ น้ำ ยาย ลูก ย่า อา ป้า ครอบครัว ญาติ ผู้ปกครอง สะใภ้

3. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับอวัยวะ

มือ ขา ปาก ตัว ตา จมูก นม หน้า เท้า หู ฟัน นิ้ว ก้าว คอ แขน ตีน หลัง หัวเข่า ดับ หัว ผม ศีรษะ ลำตัว

4. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย

กางเกง เสื้อ เสื้อผ้า หมวก เสื้อกันหนาว หมอน ผ้าห่ม มุ้ง เตียง ที่นอน เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ถุงเท้า ถุงมือ มุ้งลวด

5. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับดอกไม้

ดอกไม้ ดอกเข็ม กุหลาบ มะลิ จำปี จำปา กล้วยไม้ พุทธรักษา ดอกบัว ชวนชม บานไม่รู้โรย บานชื่น ดาวเรือง ทานตะวัน ดอกกรัก อัญชัน

6. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับผลไม้

กล้วย แดงโม มะพร้าว ส้ม เงาะ มะละกอ ชมพู น้อยหน่า ฝรั่ง มะม่วง
ลำไย ตะมุค ส้มโอ ขนุน มะขาม ลางสาด องุ่น มะยม มะไฟ แอปเปิ้ล มังคุด สตอเบอร์รี่

7. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับผัก

ผัก พริก มะเขือ ผักกาด หอย้า ผักบุ้ง กระน้ำ กระหล่ำปลี ผักชี ถั่วฝักยาว
แตงกวา แครอท ข้าวโพดอ่อน เห็ด หัวผักกาด ต้นหอม มะเขือเทศ

8. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับอาหาร

ไข่ ข้าว น้ำ ขนมนึ่ง น้ำตาล น้ำปลา นม ก๋วยเตี๋ยว ข้าวสาร น้ำส้ม ขนมน
แกง ต้มจืด

9. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับสัตว์

ไก่ หมู กระจ่าง ปลา นก แมว เต่า หมิปู ปู ปลาหู เป็ด ช้าง เสือ ลิง
วัว งู กระจ่าง ควาช นกแก้ว ม้า สิงโต กวาง หมาป่า กุ้ง หมา สัตว์บก สัตว์เลี้ยง สัตว์น้ำ
หมิปู นกเพนกวิน ยีราฟ ฮิปโป ฟิ่ง

10. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งของ

หนังสือ แปรง ซ้อน งาน ขาม โทรทัศน์ โต๊ะ ของเล่น ตุ๊กตา ร่ม ประตู
กระเป๋า ตู้ ถ้วย วิทยุ กระจ่าง หม้อ ขัน เต่า การ์ตูน รูป ตู้เย็น สมุด ทักษิณ กุ้ง ตะหลิว
มีด สิ่งของ ของใช้ เครื่องมือ เต่าแก๊ส โทรศัพท์

11. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับยานพาหนะ

รถ เรือ รถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน จักรยาน มอเตอร์ไซด์ สามล้อ

12. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่

โรงเรียน บ้าน วัด ตลาด คร้ว ห้อง โรงพยาบาล ถนน สวนสัตว์ นา ดิน
ป่า โรงแรม ศาลา ที่พักผู้โดยสาร

13. หมวดคำพื้นฐานเกี่ยวกับกริยา

วิ่ง มี ไป ก็ กิน ไล่ ขาย เล่น ให้ ชอบ มา ถ้าง ซื่อ อยู่ ได้ นอน เลี้ยง
ดู เดิน รัก อาบน้ำ ฟัง นั่ง ค้ม ร้องไห้ จิตยา เขียน กระจ่าง ไม้ เก็บ กัด พาย ร้อน หยิบ
ไหว้ เห็น บิน เทียว รู้จัก ดี สอน ตัด ยิง ต้ม อ่าน กวาด ไล่ เปิด มัด ตก กราบ จับ
ปลูก หา ชี้ พา ขุด เจอ ตัด รู้ หัวเราะ

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่เด็กปฐมวัยยังทำไม่ได้ แต่การอ่านของเด็กสามารถ
พัฒนาได้ โดยเริ่มจากให้เด็กเห็นคำ จำคำ เข้าใจความหมาย ภาพประกอบก็ถือเป็นหัวใจ
สำคัญที่ช่วยในการอ่าน นอกจากนี้การฟังเสียงหูจะวิเคราะห์เสียงผสมเสียงอ่านเป็นคำๆทำให้

จำและนึกภาพออกได้ชัดเจน ในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546ทั้งด้านการอ่านภาพ อ่านคำประกอบภาพ อ่านคำและอ่านประโยคสั้นๆ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเขียน

1. ความหมายของการเขียน

การเขียนเป็นทักษะหนึ่งของการใช้ภาษา ที่ต้องได้รับการฝึกฝนจนชำนาญ เพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ ความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของการเขียนไว้มากมายดังนี้

อะราพอฟ (Arapoff, 1972 : 119-120) กล่าวว่า การเขียนเป็นกระบวนการทางความคิดและได้ย้ำว่า ในขณะที่เขียนหนังสือจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้ และพยายามเรียงลำดับความสำคัญให้เป็นไปตามขั้นตอน

แมคคริมอน (McCrimon, 1978 : 3) การเขียนที่ดีจะต้องสื่อสารความคิด ความรู้สึกตลอดจนเรื่องราวต่างๆ ได้ และทำให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกับเจตนารมณ์ของผู้เขียน

จอห์นและแมรี่ (John & Mary, 1995 : 232) ได้ให้ความหมายการเขียนในเด็กปฐมวัยว่า หมายถึง รอยขีดๆเขียนๆซึ่งมีความหมายอาจจะเขียนเหมือนตัวอักษรจริง หรือไม่ก็ได้ การเขียนจะมีความก้าวหน้าเป็นขั้นๆกระบวนการที่ใช้ในการเขียนมีความหมาย ผู้เขียนใช้การเขียนเป็นสื่อในการเสนอความคิด

ราศี ทองสวัสดิ์ (2527 : 182) กล่าวว่า การเขียนของเด็กปฐมวัยควร หมายถึง การเขียนเส้นขยุกขยิกหรือวาดภาพต่างๆตามวัย หากเด็กสามารถพัฒนาการเขียนเหล่านี้ได้ก็จะช่วยให้เด็กเขียนภาพที่มีความหมายได้

ทิสนา แฉมมณี และคนอื่นๆ (2535 : 107) ได้กล่าวว่า การเขียนเป็นการฝึกลีลาการใช้มือให้เด็กมีความพร้อมในการเขียน สามารถบังคับกล้ามเนื้อได้ตามต้องการ

หรรษา นิลวิเชียร (2535ก : 232-233) ได้กล่าวถึงการเขียนเด็กจะพัฒนาความสามารถในการเขียนจากขั้นง่ายๆ ไปสู่ขั้นที่ซับซ้อนขึ้น ทั้งนี้เพื่อแสดงออกถึงความประทับใจของตนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้หรือเพื่อสนองสิ่งบันเทิง เด็กต้องการประสบการณ์การทำเครื่องหมาย และการทดลองเขียนคำ เขียนประโยคเพื่อจะได้เกิดการค้นพบว่า เครื่องหมายเหล่านั้นมีความหมาย

นิตยา ประพฤติกิจ (2536 : 161-177) กล่าวว่า การเขียน (Writing) ของเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 6 ปี เป็นการเขียนในลักษณะการจับปากกา หรือดินสอแล้วลากไปลากมาในกระดาษ และเด็กสามารถบอกได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร และสามารถเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวได้

สรุปได้ว่าการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึงการเขียนขีดเขียนซึ่งผู้เขียนใช้การเขียนเป็นสื่อในการเสนอความคิด อาจจะไม่สวยงามถูกต้องตามหลักการเขียน และเป็นการฝึกลีลาการใช้มือเพื่อเตรียมความพร้อมในการเขียน อาจจะเป็นการเขียนภาพ เขียนสัญลักษณ์ เขียนคำ หรือเขียนประโยคสั้นๆที่เด็กสามารถบอกได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร เป็นการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2. ความสำคัญของการเขียน

สนิท ตั้งทวี (2529 : 118) ได้สรุปความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องแสดงออกทางความรู้ ความคิดและความรู้สึกของมนุษย์
2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดความเจริญของมนุษย์
3. เป็นเครื่องมือสื่อสารในอดีต ปัจจุบันและอนาคต
4. เป็นเครื่องมือใช้สนองความปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความรัก ความ

เข้าใจ เป็นต้น

มนุษย์

5. เป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมรดกทางสติปัญญาของ

6. เป็นสื่อที่ช่วยแพร่กระจายความรู้ ความคิดให้กว้างไกล

7. เป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ ความคิด และความเพลิดเพลินแก่คนทุกเพศทุกวัย

8. เป็นบันทึกทางสังคมที่ให้ประโยชน์ แก่คนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

9. เป็นงานอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

นภคด จันท์เพ็ญ (2531 : 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ว่า

1. การเขียนเป็นการสื่อสารของมนุษย์
2. การเขียนเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้
3. การเขียนสามารถสร้างความสามัคคีในมนุษยชาติ
4. การเขียนเป็นเครื่องระบายออกทางอารมณ์ของมนุษย์

กรรณิการ์ พวงเกษม (2532 : 31) กล่าวว่า การเขียนเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้เด็กได้แสดงออกเป็นพัฒนาการทางภาษาอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญ เช่นเดียวกับการพูด การเขียนเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาความมีเหตุผลในเด็ก เป็นการแสดงออกซึ่งสุนทรีย์และความคิด

สร้างสรรค์ของเด็ก เป็นทางที่จะระบายอารมณ์ เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่น ให้มีขึ้นในตนเอง ครูควรแนะนำให้เด็กรู้จักเขียน โดยใช้ความคิดใช้ประสบการณ์ ความพอใจ ตลอดจนทักษะทางภาษาในระดับของเด็กเอง

นฤมล เทียบแหลม (2545 : 22) กล่าวว่า การเขียนมีความสำคัญ คือ เป็นวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่งที่คุณเขียนส่งถึงผู้รับ โดยที่การเขียนนั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกอารมณ์สุนทรียะความต้องการ ภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้เขียนมารดเก็บไว้ได้นานและถือเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่า การเขียนเป็นการแสดงออกทางความรู้ ความคิด ความรู้สึกของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสื่อสารตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สำหรับเด็กการเขียนเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้แสดงออกทางอารมณ์ และยังเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมอีกทางหนึ่งด้วย

3. จุดมุ่งหมายของการเขียน

การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนย่อมมีจุดมุ่งหมายไว้ในใจว่าจะเขียนอะไร เขียนอย่างไร เขียนเพื่อใคร เขียนทำไม จึงจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเป็นอย่างดี

หรรษา นิลวิเชียร (2535ก : 232-234) กล่าวถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายการเขียนในเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กจะพัฒนาความสามารถในการเขียนจากขั้นง่าย ๆ ไปสู่ขั้นที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อแสดงออกถึงความประทับใจของตน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้สึก เพื่อแสดงความต้องการหรือเพื่อเสนอสิ่งบันเทิงเด็กต้องการประสบการณ์ การทำเครื่องหมาย และการทดลองเขียนคำ เขียนประโยคเพื่อที่จะได้เกิดการค้นพบว่า เครื่องหมายเหล่านั้นมีความหมาย

ผกาศรี เย็นบุตร (2542 : 95) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการเขียนแต่ละครั้งไว้ดังนี้

1. เพื่ออธิบายเป็นการบอกเล่าให้ทราบต้องการให้ผู้อ่านรับรู้ความคิด ประสบการณ์บทความ ตำราวิชาการ ฯลฯ
2. เพื่อพรรณนาเป็นการบอกความรู้สึกให้ทราบ ต้องการให้ผู้อ่านทราบความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น รู้สึกรัก โกรธ ฯลฯ เช่นเรียงความ นวนิยาย เรื่องสั้น
3. เพื่อเปลี่ยนความคิด เปลี่ยนใจ เปลี่ยนความรู้สึกของผู้อ่านตามที่ผู้เขียนต้องการ เช่น ชักชวนให้เห็นจริงหรือปฏิบัติตาม

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ต้องการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ ส่วนเด็กปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายแสดงออกถึงความประทับใจ หรือเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น เพื่อแสดงความต้องการหรือเพื่อเสนอสิ่งบันเทิง

4. องค์ประกอบของการเขียน

สนิท จิมเล็ก (2540 : 181-182) และวรรณิ โสมประยูร (2544 : 142) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การเขียนมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ

1. ผู้เขียนหรือผู้ส่งข่าว ผู้เขียนเป็นจุดกำเนิดที่ทำให้เกิดงานเขียนขึ้น ลักษณะของผู้เขียนที่ทำให้เกิดงานเขียน ได้แก่ ความรู้ การแสดงความคิดเห็น ความสามารถในการใช้ภาษา ลำดับความสำคัญลักษณะการเขียนที่ส่งผลไปถึงรายมือผู้เขียนและมีมารยาทในการเขียน

2. ภาษา ภาษาที่ใช้ในการเขียนมี 3 ระดับ คือ ภาษาพูด ภาษากึ่งแบบแผน และภาษาที่มีแบบแผนสามารถสอนผู้เขียนภาษาได้ทั้ง 3 ระดับ แต่ความสำคัญอยู่ที่การเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกาลเทศะของบุคคล จุดมุ่งหมายสถานที่ เวลาและสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

3. เครื่องมือ เครื่องมือที่ทำให้เกิดสาร คือ เครื่องเขียน เช่น ปากกา ดินสอ กระดาษหรืออื่นๆที่ใช้แทนกันได้ และอักษรที่อาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าลายมือ ถ้าลายมือสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องและชัดเจน ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

4. ผู้อ่าน ผู้อ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึง เพราะเป้าหมายสำคัญของการเขียน คือ มุ่งให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่สื่อสารออกไป ดังนั้นผู้เขียนจึงจำเป็นต้องเลือกเนื้อหา ภาษา วิธีเขียนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับผู้อ่านจึงจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

นฤมล เฌิบแหลม (2545 : 24) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการเขียนมี 4 ประการ ที่ครูต้องยึดหลักและคำนึงถึงเสมอ ก่อนที่จะวางแนวทางในการสอนเขียนและนอกเหนือจากนี้ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนให้เด็กอีกก็คือปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านร่างกายของเด็ก เช่น อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน ได้แก่ กล้ามเนื้อมือ ประสาทตา ความสัมพันธ์ระหว่างตากับความสนใจ ความสามารถในการเชื่อมโยงความคิด และสัญลักษณ์ให้สัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น สภาพครอบครัว โรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยครูที่เป็นต้นแบบในการเขียนหรือเทคนิควิธีการสอนเขียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเขียนมี 4 ประการ คือ ผู้เขียนหรือผู้ส่งสาร ภาษาเครื่องมือ ผู้อ่าน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนให้เด็ก คือด้านร่างกายสติปัญญา สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และครูเป็นต้นแบบในการเขียนให้เด็กมากที่สุด

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

การเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจของตนเองออกมา เพื่อสื่อความหมายของตนให้ผู้อื่นเข้าใจและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิด สติปัญญา ตลอดจนเจตคติด้วยการเขียนจึงเป็นทักษะการแสดงออกที่สำคัญและสลับซับซ้อน โดยวรรณิ โสสมประยูร (2544 : 146-148) กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนมีหลายประการดังนี้

1. อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

1.1 มือ การพัฒนากล้ามเนื้อมือมีส่วนสำคัญในการเขียน เด็กบางคนไม่สามารถบังคับกล้ามเนื้อให้เขียนได้ บางคนมีอพิการก็เขียนไม่ถนัด และไม่สามารถเขียนได้ โดยการเขียนต้องใช้มือเป็นประการสำคัญ ดังนั้นจึงต้องมีการฝึกกล้ามเนื้อมือด้วย

1.2 ตา การเขียนจำเป็นต้องใช้ตาในการดูขณะเขียนสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการทางสายตาไม่เจริญตามปกติจะมองภาพกลับกันกับสภาพจริงคือ มองตัวอักษรกลับหัว

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตากับกล้ามเนื้อ การเขียนต้องอาศัยการมองเพื่อรับเข้า และใช้มือเขียนสิ่งที่มองเห็นนั้น นอกจากนี้ตายังมองสิ่งที่เขียนว่าเหมือนที่คิดไว้หรือไม่

2. สมรรถนะหรือสติปัญญา การเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ และเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิดและสติปัญญา ดังนั้นสมรรถนะก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นต่อการเขียนอย่างยิ่ง เพราะถ้าสมองไม่คิดสิ่งใดแล้วก็ไม่มีความต้องการที่จะเขียนแสดงสิ่งนั้นออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจ นอกจากนี้สมรรถนะยังเกี่ยวข้องกับการเขียนในเรื่องต่างๆอีกเช่นกัน

2.1 ความสามารถในการรับรู้และคำสั่ง ต่อไปนี้ เช่นการสังเกตสิ่งที่เขียนว่ามีลักษณะอย่างไร การเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่เขียน การลำดับความคิดเพื่อบรรยายเรื่องและจำลักษณะตัวอักษร คำ ประโยค และข้อความ

2.2 ความสามารถในการแสดงออกที่ต่างกัน เนื่องจากความสามารถในการรับและการถ่ายทอดของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน คือบางคนเขียนได้เร็ว แต่บางคนบังคับกล้ามเนื้อให้เขียนได้ไม่ดี

2.3 ช่วงความสนใจและความตั้งใจต่างกัน เด็กที่มีช่วงความสนใจสั้นมักเขียนได้น้อยทำให้ทักษะการเขียนไม่ดีเท่าที่ควร และมีความตั้งใจเรียนน้อยลง

2.4 การเขียนมีความจำเป็นต้องโยงความคิดให้สัมพันธ์และต่อเนื่องกันจะเป็นสื่อให้เด็กเขียนเรื่องราวต่างๆ ให้ติดต่อกันสัมพันธ์กันให้มากขึ้น

3. สิ่งแวดล้อมการเขียนต้องอาศัยประสบการณ์พื้นฐานอื่นๆ ทั้งจากบ้าน โรงเรียน และสังคมซึ่งเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกัน และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการเขียนดังนี้

3.1 สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ ฐานะเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ภาษาพูด พี่น้องในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมที่กล่าวมานี้ นับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็กมาก ทั้งนี้เพราะบ้านเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบก่อนและอยู่ใกล้ตัวที่สุด นอกจากนี้กระบวนการภาษาอย่างหนึ่งที่เด็กใช้เป็นอันดับแรกคือ การเอาอย่างและเรียนแบบเมื่อบ้านมีอิทธิพลต่อการฟัง การพูด และการอ่าน ดังนั้นบ้านจึงเป็นอันดับแรกที่มีอิทธิพลต่อการเขียน เพราะเด็กย่อมเขียนตามที่ตนพูดหรือเขียนตามที่ได้ฟังและอ่านมา

3.2 สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน โรงเรียนทำหน้าที่สร้างเสริม ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมต่างๆ ดังนั้นทักษะทางภาษาของเด็ก ซึ่งรวมทักษะการเขียนด้วยย่อมพัฒนาไปตามสภาพแวดล้อมซึ่งได้แก่ตัวครู และเพื่อนๆ ในด้านครูเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อภาษาของเด็กมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนของเด็กมักเริ่มต้นจากครู เช่น วิธีเขียนของครู การเขียนของครูเป็นต้นแบบการเขียนของเด็ก เจตคติของครูและบรรยากาศการเรียนเขียนครูได้จัดบรรยากาศให้เด็กมีอิสระในการคิด ย่อมช่วยให้เด็กสามารถเขียนได้อย่างสร้างสรรค์ ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นที่ ส่วนเพื่อนนั้นถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้กับเด็กมาก เพราะในการเขียนเด็กจะซักถามเพื่อนหรือลอกการเขียนจากเพื่อนเป็นต้น

3.3 สิ่งแวดล้อมทางสังคมและชุมชน เด็กๆต้องเกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคมตลอดเวลา ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางชุมชนและสังคมย่อมมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กในด้านพฤติกรรม บุคลิกภาพ เจตคติ ทักษะทางภาษาและอื่นๆ สำหรับทางด้านภาษาไทยเฉพาะการเขียนเด็กมักฟังและอ่านจากสื่อมวลชนด้วย เด็กๆจึงเขียนตามประสบการณ์ที่พบจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารต่างๆ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน เริ่มจากอวัยวะที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มือ ตา ซึ่งต้องสัมพันธ์กัน สภาพแวดล้อม ได้แก่ บ้าน โรงเรียน สังคม ชุมชน และเพื่อน ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาการเขียน เพราะเด็กๆจะเขียนตามประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กและลอกเรียนแบบจากครูและเพื่อน

6. ลักษณะและพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

การเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและความเข้าใจของตนเองออกมา เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ และเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิดและสติปัญญา ตลอดจนเจตคติด้วยการเขียนจึงเป็นทักษะ การแสดงออกที่สำคัญและสลับซับซ้อน การเขียนของเด็กแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน เริ่มจากการลากเส้นที่ไม่มีความหมายไปจนถึงการลากเส้นที่มีความหมาย สร้างสัญลักษณ์และสื่อความหมายได้ ซึ่งมีนักวิชาการที่กล่าวถึงพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2535 : 76-77) ได้แบ่งพฤติกรรมการเขียนตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยออกเป็น 7 ลักษณะดังนี้

1. วาดแทนเขียน เด็กสื่อสารการคิดวาดแทนเขียน
2. จิตเขียนแทนเขียน เด็กพยายามที่จะเขียนหนังสือแบบผู้ใหญ่แต่การเขียนของเด็ก คือการขีดเขียนในระยะแรกเด็กอาจขีดเขียนไปทั่วหน้ากระดาษอย่างไม่มีระบบ ต่อมาเด็กจะรู้จักขีดเขียนจากซ้ายไปขวาสิ่งที่ขีดเขียนคล้ายตัวหนังสือมากกว่าภาพ
3. เขียนโดยการทำเครื่องหมายคล้ายตัวหนังสือ เด็กพยายามเขียนตัวหนังสือคล้ายตัวอักษร บางตัวไม่คล้ายแต่เป็นรูปร่างที่เด็กคิดขึ้นมาเอง
4. เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง เด็กอาจเขียนคำที่เขียนได้แล้ว เช่น ชื่อของตัวเองด้วยการสลับที่ตัวอักษรหรืออาจเขียนตัวอักษรสลับ
5. คัดลอกอักษร เด็กอาจคัดลอกตัวอักษรที่เห็นอยู่รอบตัว หรือบอกให้ผู้ใหญ่เขียนข้อความที่ต้องการแล้วนำไปคัดลอก บางครั้งอาจเป็นการลอกหมดทุกตัว บางครั้งเป็นการลอกเฉพาะคำที่ต้องการไปผสมกับคำที่เขียนได้แล้ว
6. เขียนโดยวิธีสะกดขึ้นเอง เมื่อไม่ทราบวิธีสะกดแบบผู้ใหญ่ เช่น เด็กเขียนนม แทนคำว่าดอกไม้
7. เขียนสะกดคำได้ใกล้เคียงหรือเหมือนวิธีสะกดคำของผู้ใหญ่ เช่น เขียนว่า “ขอบคุณค่ะ” โดยผสมพยัญชนะ และสระตามเสียงของคำที่เขาพูดหรือได้ยิน

ราศี ทองสวัสดิ์ (2527 : 29) กล่าวว่า การสอนหนังสือในระดับปฐมวัยส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะที่ครูเริ่มสอน อ่าน – เขียนเร็ว แต่เด็กมิได้เรียนรู้ไปด้วย การจะเรียนอ่านเขียนได้ช้าหรือเร็วย่อมเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก

นิตยา ประพฤติกิจ (2536: 178-179) ได้แบ่งพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยได้ ดังนี้ เด็ก 2 ขวบลากเส้นขยุกขยิก ลากเส้นตามวงกลมได้ จับดินสอหรือปากกา

โดยใช้มือทั้งมือจับและแขนขยับเขยื้อนจะขีดเขียนจนเต็มหน้ากระดาษ พอใจกับรอยขีดเขียนของตนเอง เด็ก 3 ขวบชอบเขียนอักษรตัวโตๆชอบวาดภาพและระบายสี เด็ก 4 ขวบจดจำอักษรบางตัวได้ รวมทั้งจำชื่อตนเองได้ อาจเขียนชื่อตนเองได้ หรือเขียนได้เป็นบางตัว ชอบวาดและระบายสี การวาดรูปคน วาดแค่เพียงเส้นตรงแนวตั้งและร่างแบบหยาบแต่วาดรูปกลมและสี่เหลี่ยมได้ เด็ก 5 ขวบ เขียนชื่อตนเองได้ การเขียนพยัญชนะตัวเลข อาจเขียนไม่เรียงลำดับและบางที่เขียนกลับหัวก็มี สามารถเขียนตัวเลขได้แต่ตัวไม่เท่ากัน และมีขนาดพอดีๆจับดินสอปากกาหรือพู่กันได้ดียิ่งขึ้น ชอบวาดและระบายสีสามารถวาดภาพที่ยกขึ้นได้ และภาพมีความสมบูรณ์มากขึ้น ชอบเลียนแบบสามารถวาดรูปสี่เหลี่ยมและวงกลมเข้าด้วยกัน ชอบถามถึงตัวละครของคำ

อิลลิส (Ellis. 1994 : 277) กระบวนการเขียนของเด็กประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

คือ

1. ขั้นก่อนเริ่มการเขียน (Prewriting) ขั้นนี้เป็นการเตรียมความพร้อมในการเขียนคิดเกี่ยวกับหัวข้อที่จะเขียน ครูสังเกตได้จากสิ่งที่เด็กมักชอบพูดถึง
2. ขั้นร่าง (Drafting) ขั้นนี้มีความสำคัญมากคือ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดในสิ่งที่เขาคิดออกแบบที่จะเขียนและร่างงานเขียน
3. ขั้นแก้ไข (Revising) เป็นขั้นให้เวลาเด็กตัดสินใจแก้ไขงานของตน ครูอาจให้คำแนะนำโดยกระตุ้นให้เด็กได้คิดหลายแง่มุม
4. ขั้นปรับปรุง (Editing) เป็นขั้นสุดท้ายเด็กต้องอ่านทบทวนตรวจตัวละครรูปแบบการเขียน เครื่องหมายต่างๆและอื่นๆทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจงานเขียนยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 4-6) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยว่า ครูควรศึกษาพัฒนาการการเขียนของเด็กปฐมวัยว่า พัฒนาการด้านการเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและความเข้าใจของตนเองออกมา พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยตามลำดับพัฒนาการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 วาดแทนเขียน เด็กจะสื่อความคิดโดยใช้การวาดภาพแทนการเขียน

ขั้นที่ 2 ขีดเขียนแทนเขียน เด็กพยายามที่จะเขียนหนังสือแบบผู้ใหญ่ แต่การเขียนของเด็ก คือ การขีดเขียน ในระยะแรกเด็กอาจขีดเขียนไปทั่วหน้ากระดาษอย่างไม่เป็นระบบ ต่อมาเด็กจะรู้จักขีดเขียนจากซ้ายไปขวาสิ่งที่ขีดเขียนดูคล้ายตัวหนังสือมากกว่าภาพ

ขั้นที่ 3 เขียนโดยการทำเครื่องหมายคล้ายตัวหนังสือ เด็กพยายามเขียนตัวหนังสือคล้ายตัวอักษร บางตัวไม่คล้ายแต่เป็นรูปร่างที่เด็กคิดขึ้นมาเอง

ขั้นที่ 4 เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง เด็กอาจเขียนคำที่เขียนได้ แล้วด้วยการสลับที่ตัวอักษร บางตัวไม่คล้ายแต่เป็นตัวอักษรที่เด็กคิดขึ้นเอง

ขั้นที่ 5 คัดลอกอักษร เด็กอาจคัดลอกตัวอักษรที่เห็นอยู่รอบตัว หรือบอกให้ผู้ใหญ่เขียนข้อความที่ต้องการแล้วนำไปคัดลอก บางครั้งอาจเป็นการลอกหมดทุกตัว บางครั้งเป็นการลอกเฉพาะคำที่ต้องการไปผสมกับคำที่เขียนได้แล้ว

ขั้นที่ 6 เขียนโดยวิธีสะกดขึ้นเอง เด็กเริ่มตระหนักว่าตัวอักษรแต่ละตัวมีเสียงเฉพาะเมื่อไม่ทราบวิธีสะกดแบบผู้ใหญ่ เด็กจึงพยายามสะกดตามวิธีของตนเอง อาจเขียนเฉพาะพยัญชนะต้นหรือสระแบบที่เด็กคิดขึ้นเอง

ขั้นที่ 7 เขียนสะกดคำได้ใกล้เคียงหรือเหมือนวิธีสะกดคำของผู้ใหญ่ เด็กพยายามสะกดคำโดยใช้พยัญชนะและสระ แต่อาจไม่ถูกต้องเหมือนผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยจะเริ่มการเขียนด้วยการวาดรูปเพื่อสื่อความคิดโดยการขีดๆเขียนๆ การคิดแบบเขียนของตนเอง การคัดลอกตัวอักษรจากแบบ จนกระทั่งสามารถเขียนและสะกดได้ถูกต้องตามแบบการเขียนจริง ซึ่งจะเหมือนการเขียนของผู้ใหญ่ และกระบวนการเขียนของเด็กจะแตกต่างจากผู้ใหญ่

7. ปัญหาเกี่ยวกับการเขียนของเด็กปฐมวัย

ปัญหาในการเขียน คือการสื่อสารที่ไม่เข้าใจประเด็นของเรื่อง ไม่ทราบความต้องการ ขาดข้อมูลเด็กอ่านหนังสือไม่ออกจึงทำให้มีอุปสรรคในการเขียน การลำดับความคิด ยืดยาว เยิ่นเย้อ ส่งผลให้การเขียนผิดพลาด ล่าช้า ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาเหล่านี้สาเหตุมาจาก

1. ปัญหาเรื่องความคิด ความคิดเป็นจุดกำหนดของการเขียน เป็นเรื่องราวที่สำคัญมากกว่าการเขียน โดยมีปัญหาด้านความคิด ได้แก่ คิดไม่ออกว่าจะเขียนอย่างไร เราจะสังเกตเห็นว่าถ้าคิดออกอยู่ที่ไหนก็เขียนได้ แต่ถ้าคิดไม่ออกจะทำให้ขาดขั้นตอนของวิธีการเขียน คิดสับสน วกวน เริ่มคิดออกแต่ความคิดยังสับสน ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร เขียนแล้วไม่รู้จะเขียนต่ออย่างไร คิดไม่จบก่อนเขียนก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ผู้อ่าน อ่านไม่จบแล้วเขียนเลย

2. เขียนยืดยาวเยิ่นเย้อ เป็นปัญหาสำคัญสำหรับการเขียน การเขียนที่ดีต้องกระชับ ตรงประเด็น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้

3. ขาดการประเมิน หลังการเขียนจะขาดการประเมิน ว่าการเขียนนั้นมีลักษณะที่ดีหรือไม่อย่างไร

4. เขียนแล้วรู้เรื่องคนเดียว คนอื่นไม่รู้เรื่องด้วย ซึ่งผู้เขียนไม่สามารถอธิบาย การเขียนให้ผู้อื่นเข้าใจได้

ดังนั้นการเขียนที่ดีต้องมีการลำดับความคิดก่อน รู้โครงสร้างแนวคิด รู้ องค์ประกอบเนื้อหา รู้หลักการเขียนว่าจะต้องเขียนอย่างไรให้เข้าใจง่ายไม่วกวน สำหรับพ่อแม่อาจจะมีจุดมุ่งหมายทางวิชาการ อยากให้เด็กอ่านออกเขียนได้ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เป็นคนดีของสังคม ชื่นชม การอ่านและการเขียนจะไปด้วยกัน เมื่อเด็กๆ ซัดเส้นลงบนกระดาษและบอกเล่าให้เราฟังว่าเขียนอะไร นั่นคือการเริ่มต้นของการเขียน ครูจะ เริ่มต้นสอนการเขียนด้วยการแสดงให้เห็นว่าการเขียนเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ถ่ายทอดข้อความ ครูจะ เขียนชื่อ เขียนคำต่างๆ และเขียนสัญลักษณ์ไว้ในห้องเรียน ในห้องเรียนจะมีกระดาษและ อุปกรณ์สำหรับการเขียนไว้ให้เด็ก เพื่อจะหยิบใช้ได้สะดวก โดยความสามารถในการอ่าน เขียน ความสามารถในการสื่อสารกับคนอื่น การพูดและการฟัง การอ่านและการเขียน เป็น สิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จในโรงเรียนและในการดำเนินชีวิต กิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนจะช่วยให้ เด็กๆ พัฒนาทักษะที่สำคัญนี้

สรุปได้ว่า ปัญหาการเขียนของเด็กปฐมวัยเกิดจากตัวเด็กและวุฒิภาวะที่เด็กยังไม่ พร้อม เขียนยังไม่ได้ กล้ามเนื้อมือยังไม่แข็งแรงพอที่จะบังคับทิศทางได้ จึงเป็นปัญหาที่คน รอบข้างต้องช่วยกันจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ให้เด็กได้ฝึกคิด ฝึกใช้ประสาทมือและตา ให้สัมพันธ์กัน และ พัฒนากล้ามเนื้อมือให้กับเด็กจนสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้

8. การส่งเสริมพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัย

ความสามารถทางการเขียนของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมเพราะเด็กจะได้รับการ พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งส่วนใหญ่จะเริ่มที่การวาด ภาพ ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาด้วยการใช้ความคิด โดยการขีดเขียนสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นประจำก็ สามารถพัฒนามาเป็นตัวอักษรได้

รัตนา สิริพานิช (1973 : 25; อ้างอิงจากสุชานันท์ สันติรุ่งเรือง. 2548 :19) ได้ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเรียนของเด็กเริ่มเขียนไว้ว่า การเขียนตามความรู้สึกรู้สึกของเด็กเป็นการ ยากและซับซ้อนกว่าการอ่านมาก เพราะการอ่านนั้นเด็กใช้แต่เพียงการสังเกต ความแตกต่าง ของตัวอักษรกับทำความเข้าใจความหมายตัวอักษร และใช้ความสัมพันธ์ระหว่างสายตากับ สมอ่งเท่านั้น แต่การเขียนเด็กต้องเพิ่มการประสานสัมพันธ์ระหว่างสมอ่ง สายตาและการ เคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อด้วย

มอร์โรว์ (Morrow. 1993 : 245) กล่าวว่า แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเขียนให้เด็กปฐมวัยสามารถทำได้ ดังนี้

1. ควรจัดสิ่งแวดล้อมให้มีอุปกรณ์ที่หลากหลายสำหรับเด็กได้ฝึกเขียน
2. ควรจัดกิจกรรมที่สนุกสนานให้เด็กได้เข้าร่วมเพราะเด็กจะทำผลงานจากประสบการณ์ที่เขาพอใจ
3. เด็กสังเกตการณ์เขียนของผู้ใหญ่เสมอ ทั้งขณะทำงาน และในเวลาว่าง เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่ควรทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก
4. เด็กต้องการ โอกาสและวัสดุอุปกรณ์ที่จะเขียนด้วยตัวเอง
5. บางครั้งเด็กต้องการความช่วยเหลือในการตัดสินใจที่จะเขียนอย่าปล่อยให้เขียนคนเดียว

6. เด็กจะให้ความหมายของสิ่งที่เขาเขียน เช่น ตัวหนังสือ คำ เป็นต้น

7. ในการเขียนของเด็กโดยมากจะมีความหมายในการสื่อสาร ดังนั้นจึงต้องให้ความสนใจ

8. เด็กควรได้รับการสนับสนุนในระยะยาวทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม อาจจะให้เขียนโดยการบันทึก เขียนการ์ด เขียนบัตรอวยพรในโอกาสต่างๆ เขียนคำ เขียนสัญลักษณ์ เขียนประกาศ เขียนเรื่องราว และเขียนหนังสือเป็นต้น

9. ควรอ่านเรื่องราวที่หลากหลายให้เด็กฟัง เพราะอาจเป็นการจุดประกายความคิดของเด็ก

10. ควรหาโอกาสที่เหมาะสมในการสอนเด็กเขียน

11. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เขียนคำจากต้นแบบ

พูนสุข บุญสวัสดิ์ (2532 : 53-54) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมทางด้านการเขียนให้แก่เด็กนักเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการต่างๆก่อนเขียนดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย เป็นการเตรียมความพร้อมในการรับรู้ทางตาสามารถสังเกต และจำแนกสิ่งที่เห็น การเคลื่อนไหวสายตาจับภาพจากซ้ายไปขวา

1.1 เตรียมความพร้อมของกล้ามเนื้อแขน มือ นิ้วมือ ให้มีนิ้วที่แข็งแรงในการจับดินสอให้มั่นคง โดยเตรียมความพร้อมที่จะใช้ตาและมือให้สัมพันธ์กันอย่างดีสามารถจับดินสอ ลากไปตามทิศทาง และเป็นรูปร่างที่ตามองเห็นได้

1.2 การเตรียมความพร้อมทางสติปัญญา โดยเตรียมความพร้อมในการจำ คือ ให้สามารถจำตัวอักษร และการจำลีลาการเขียนอักษรแต่ละตัว เตรียมความพร้อมในการ

คิดและการเข้าใจ

1.3 การเตรียมความพร้อมทางด้านอารมณ์และจิตใจ คือให้มีสุขภาพจิตดี อารมณ์ดี มีความสุข มีคุณธรรม

1.4 การเตรียมความพร้อมด้านสังคม คือ รู้จักพูดคุย เล่น ทำงานร่วมกับ คนอื่น

2. การเตรียมความพร้อมในการเขียน

2.1 การฝึกกล้ามมือในการเขียน

2.1.1 ฝึกเขียนเส้นอย่างเสรี

2.1.2 ฝึกเขียนเส้นพื้นฐาน 13 เส้น จากง่ายไปหายาก ได้แก่ เส้นลง เส้นขึ้น เส้นนอน เส้นโค้ง วงกลม หัวทับเส้น

2.2 ฝึกเขียนพยัญชนะและสระที่มีรูปร่างง่ายรวม 30 ตัว

2.3 ฝึกเขียนพยัญชนะและสระที่มีรูปร่างยากรวม 40 ตัว

2.4 ฝึกการเขียนสระ วรรณยุกต์ เครื่องหมายต่างๆ

3. การเขียนคำ ประโยค และข้อความง่ายๆ

นิศยา ประพุดติกิจ (2536 : 174-175) ได้กล่าวถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมการเขียน

ดังนี้

1. การฝึกใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ การเล่นเกมบนแผ่นบอร์ด การตัด การต่อภาพ การร้อยลูกปัด การผูกเชือก การรูดเชิขบ การวาดและระบายสี

2. การฝึกเคลื่อนไหวโดยใช้ส่วนของร่างกายจะช่วยให้เด็กได้สังเกต ได้รู้สึก และเข้าใจ คำว่าสูง ต่ำ และทิศทาง รู้จักรูปร่าง เส้น การหมุนแขน การยกขาขึ้นลง

3. การฝึกทำความเข้าใจเรื่อง ชาย-ขวา โดยครูให้เด็กไขว้ข้อมือส่วนใดส่วน หนึ่งเคลื่อนไหว การผูกริบบิ้นหรือลูกกระดิ่งที่ข้อเท้าหรือมือของเด็ก

4. การเล่นเกมที่อาศัยการใช้นิ้วมือ เช่น การต่อบล็อกพลาสติกขนาดเล็ก และขนาดกลาง การใช้แผ่นกระดานแม่เหล็ก

5. การเล่นเกม เช่น เกมปฏิบัติตามคำสั่ง การเล่นเกมที่ต้องอาศัยนิ้วมือ

6. การฝึกเรื่องตัวพยัญชนะ ครูแจกของให้เด็กแต่ละคนเพื่อประสมตัวอักษร ตามชื่อของตนเอง หรือแจกตัวเลขให้เรียงก็ได้ ถ้าโรงเรียนมีกระดานและตัวอักษรแม่เหล็กก็ สามารถใช้ตัวอักษรหรือตัวเลขเรียงบนกระดานได้ นอกจากนี้ครูอาจใช้ตัวอักษรที่ทำด้วยไม้ พลาสติก หรือกระดาษแข็งเพื่อให้นักเรียนลากเส้นตามแบบ

7. การเรียงชื่อสิ่งของ ครูจัดสิ่งของให้เรียงจากซ้ายไปขวาหรือจากบนลงล่าง และเรียกเด็กให้ชี้พร้อมทั้งบอกชื่อสิ่งของนั้นตามลำดับที่วาง

8. การวาดภาพ

- 8.1 ควรให้เด็กวาดภาพให้เสร็จอย่างน้อยสักส่วนหนึ่งก็ยั้งดี
- 8.2 ให้เด็กลากเส้นตามรอยปะ
- 8.3 ให้เด็กเขียนในอากาศหรือใช้นิ้วจุ่มน้ำแล้วเขียนบนพื้นซีเมนต์
- 8.4 การลากเส้นต่อภาพให้สมบูรณ์
- 8.5 การโยงเส้นจับคู่ เช่น ระหว่างแม่กับลูก (ของสัตว์ชนิดต่างๆ)

รองเท้าแบบต่างๆ

9. การคิดป้ายชื่อนอกจากเด็กมีป้ายชื่อติดเสื้อแล้ว ครูควรจัดทำป้ายชื่อนักเรียนเพื่อให้เด็กนำไปแขวนบนแผ่นกระดาษ ซึ่งครูเขียนชื่อศูนย์การเรียนรู้ต่างๆไว้เด็กจะต้องสนใจก่อนว่าจะเลือกศูนย์ใด แล้วจึงนำป้ายชื่อตนไปแขวน หรือมีป้าย “อาสาสมัครในวันนี้” ก็ให้เด็กนำไปแขวนด้วย

10. ศิลปะ เช่น ให้เด็กละเลงสี แล้วใช้นิ้วเขียน (Finger Painting) ลงบนสีเรียบๆนั้นหรือเขียนบนทราย การปะเศษกระดาษรูปต่างๆ เป็นตัวอักษร การขยำกระดาษ การสานกระดาษหรือไหมพรมเส้นโตๆก็ได้

พรพรรณ ราไพรุจิพงศ์ (2550: 21) กล่าวว่า แนวทางส่งเสริมพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัยทั้งครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันและจัดกิจกรรมสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กและมีอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเขียนอย่างหลากหลาย การจัดกิจกรรมควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เพื่อพัฒนาให้เด็กมีคุณสมบัติของการเป็นผู้ส่งสาร ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ควรพูดคุยซักถามถึงสิ่งที่เด็กเขียน ตอบคำถามเมื่อเด็กสงสัย และประการสำคัญควรเป็นนักสังเกตที่ดีว่าเด็กสนใจอะไร เพื่อที่จะเชิญชวนให้เด็กเขียนเกี่ยวกับสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย ต้องส่งเสริมให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ก็กล้ามเนื้อมือต้องแข็งแรงและสัมพันธ์กัน ด้านสติปัญญา การคิดความเข้าใจ การจำ ด้านสังคม รู้จักพูดคุยเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านอารมณ์ จิตใจ สุขภาพจิตดี อารมณ์ดีและมีความสุขกับการได้ขีดเขียน ครูผู้ปกครองควรส่งเสริมการเขียนอย่างหลากหลาย ให้เด็กมีส่วนร่วมและมีโอกาสสำรวจ ค้นคว้า ทดลองหาสิ่งที่เด็กอยากสื่อสารให้ผู้อื่นได้รู้ และผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กด้วย

9. ประเภทของการเขียนของเด็กปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 47-48) กล่าวว่า พัฒนาการเขียนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องการที่เด็กจะมีพัฒนาการในขั้นที่สูงขึ้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุที่เปลี่ยนไปเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กได้รับอีกด้วย การศึกษาพัฒนาการการเขียนของเด็กช่วยให้ครูทราบว่าพัฒนาการการเขียนแต่ละด้านอยู่ในขั้นใดและพัฒนาการขั้นต่อไปอย่างไร ทำให้สามารถจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กได้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของเด็กต่อไป

1. การเขียนร่วมกัน (Shared writing) เป็นกิจกรรมที่ครูเขียนร่วมกับเด็กโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กใช้กระบวนการเขียนตั้งแต่การตัดสินใจแสดงความคิดที่ประมวลไว้ออกมาเป็นภาษาเขียนให้ผู้อ่านรับรู้ด้วยการสร้างตัวอักษรหรือสัญลักษณ์สื่อความหมายที่ครอบคลุมความหมายที่ต้องการสื่อ โดยจัดเรียงตำแหน่งสิ่งที่เขียนจากซ้ายไปขวา และจากบนลงล่าง การเขียนร่วมกันทำให้เด็กรู้ว่าความคิดสามารถบันทึกไว้ด้วยข้อความได้ และทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเขียน โดยในการเขียนร่วมกัน ครูอาจเริ่มต้นด้วยการเชิญชวนให้เด็กสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เด็กเริ่มและสัมพันธ์กับประสบการณ์จริงของเด็ก ครูแสดงแบบอย่างของการตัดสินใจถ่ายทอดความคิดเป็นข้อความหรือสัญลักษณ์ โดยการกระตุ้นให้เด็กช่วยกันบอกสิ่งที่ต้องการสื่อความหมาย แล้วให้เด็กช่วยกันสรุปข้อความที่เด็กช่วยกันบอกให้กะทัดรัด เหมาะที่จะเขียนเพื่อให้เด็กจำข้อความนั้นได้ก่อนลงมือเขียน ให้ครูเป็นคนเขียนข้อความเองเพื่อป้องกันมิให้มีการวิจารณ์เด็กที่เขียนผิดต่อหน้าเพื่อนและครู จนเด็กที่เขียนเสียกำลังใจ และไม่กล้าเขียนอีก ระหว่างที่เขียนควรหมั่นถามให้เด็กติดตาม และบอกให้ครูเขียน ควรเขียนให้เด็กเห็นลีลามือที่ถูกต้องเขียนตัวหนังสือขนาดใหญ่พอที่เด็กจะเห็นทิศทางการเขียนที่ถูกต้อง ทั้งนี้ลายมือที่ครูเขียนมีส่วนสำคัญในการเป็นแบบอย่างให้แก่เด็ก ครูควรระวังเรื่องลายมือและลีลามือที่ถูกต้องสวยงาม เมื่อเขียนเสร็จแล้วจึงอ่านทวนอีกครั้ง และให้เด็กวาดภาพประกอบคำหรือข้อความ

เขียนร่วมกัน (Shared writing) เป็นกิจกรรมที่ครูเขียนเป็นแบบอย่าง (Teacher modeling) การสอนเขียนร่วมกันนี้มีสอนทุกวันๆละ 10 - 15- นาทีครูจะเขียนที่กระดานขาหยั่งโดยเขียนบน กระดานแผ่นใหญ่ การที่ใช้กระดาษก็เพื่อติดป้ายนิเทศ เมื่อครบสี่คาบก็จะเขียนเป็นเล่มและแขวนให้เด็กมาเปิดดู เรื่องที่เขียนทุกเช้าจะเป็นข่าวประจำวัน ครูเขียนวันที่ เดือน ปี และให้เด็กเล่าข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญของเด็กครูเขียนบนแผ่นกระดาษเพื่อให้เด็กได้เห็นว่าการพูดของเด็กเปลี่ยนเป็นตัวหนังสือได้อย่างไร

2. การเขียนอิสระ (Independent writing) เป็นกิจกรรมที่เด็กริเริ่มเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมายอย่างอิสระในช่วงเวลาของกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเขียนเพื่อสื่อความหมายตามความสนใจและความสมัครใจ เด็กเป็นผู้เลือกเนื้อหาในการทำกิจกรรม เช่น การเขียนถ่ายทอดความคิดที่ผลงานศิลปะและผลงานการต่อบล็อก การบันทึกชื่อนิทานที่อ่าน การเขียนเพื่อทำอุปกรณ์ประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เช่น ใบสั่งยา ใบรายการอาหาร การบันทึกอิสระจากการสังเกตในมุมวิทยาศาสตร์ โดยครูอาจเตรียมกิจกรรมให้เด็กได้เขียนอย่างมีความหมายโดยสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้เนื้อหาจากหน่วยการเรียนมาบูรณาการกับการเขียนอิสระตามมุมประสบการณ์ให้เด็กได้เลือกทำ เช่น การพิมพ์ภาพมือและเท้าที่มีมุมศิลปะในหน่วยตัวเรา การทำเมนูอาหารที่มุมร้านอาหารในหน่วยอาหารดีมีประโยชน์ เป็นต้น การดำเนินการจัดประสบการณ์การเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงพัฒนาการและความสนใจของเด็กเป็นหลัก การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาด้วยวิธีการใช้ภาษาตลอดทั้งวันตั้งแต่มาถึงโรงเรียนจนถึงเวลากลับบ้าน การดำเนินการดังกล่าวอย่างเหมาะสมย่อมช่วยให้เด็กเรียนรู้ภาษาอย่างมีความสุข มีพัฒนาการการเขียนที่เหมาะสมกับวัย และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาต่อไป

3. เขียนเองตามลำพัง (Independent writing) นิ้วมือของเด็ก 3-5 ขวบ จะยังไม่แข็งแรงพอในการจับดินสอเขียน ดังนั้น การบังคับเด็กเขียนให้ถูกต้อง เด็กจะกำดินสอแน่นและเมื่อยมือเร็วทำให้เด็กไม่ชอบการเขียน ปกติเด็กปฐมวัยจะชอบเขียนสื่อสาร ครูจึงควรให้เด็กเขียนตามความสมัครใจถ้าบังคับให้เด็กเขียนบรรทัด เขียนให้ถูก เด็กจะท้อซึ่งการประเมินผลตามแนวทางการจัดประสบการณ์การเขียนแบบสมดุลไว้ว่า จุดมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์การเขียนแบบสมดุลให้แก่เด็ก คือ การพัฒนาทักษะการสื่อสาร ทักษะการหาข้อมูล ความรู้ และการคิดแก้ปัญหาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการทำงาน และทักษะการศึกษาเรียนรู้ให้แก่เด็ก รวมทั้งเป็นการปลูกฝังเจตคติและค่านิยมใฝ่เรียนรู้ คิดวิเคราะห์ให้ให้แก่เด็กด้วย การประเมินผลจึงเป็นการวินิจฉัยจุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดประสบการณ์ ช่วยให้เด็กบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างไร้เพียงไร และเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงการจัดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายยิ่งขึ้น โดยวิธีการประเมินผลเด็ก ประกอบด้วย การสังเกตและบันทึกสังเกตว่าเด็กชอบอ่านและชอบเขียนหรือไม่ อย่างไร โดยสังเกตระหว่างช่วงเวลาอ่านร่วมกันเขียนร่วมกัน และเวลาอื่นๆ การฟังเด็กอ่าน ฟังเด็กพูด เล่าเรื่อง ชักถาม อภิปราย สรุปรูป และศึกษาผลงาน

เด็ก

สรุปได้ว่า การพัฒนาการเขียนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การเขียนทำให้ทราบว่าพัฒนาแต่ละด้านอยู่ในขั้นใดและจะพัฒนาไปอย่างไร ประเภทการเขียนของเด็กปฐมวัยมี 3 ประเภท คือ การเขียนร่วมกัน โดยครูเป็นแบบอย่าง การเขียนอิสระ เด็กจะเขียนเองในกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุมประสบการณ์ และสุดท้ายคือการเขียนเองตามลำพัง เด็กเขียนตามความสมัครใจเพื่อเป็นทักษะการหาข้อมูลหาความรู้

หลักการแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับหนังสือประกอบภาพ

ความหมายของหนังสือภาพ

หนังสือภาพคือหนังสือเล่มแรกของเด็ก หนังสือภาพสำหรับเด็กคือหนังสือที่ผู้ใหญ่ต้องอ่านให้เด็กฟัง ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กอ่านเองหนังสือภาพสำหรับเด็กเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นสำคัญ กล่าวคือ มีภาพในสัดส่วน 70-80 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ขณะที่มีความจำเป็นน้อยเท่านั้น หนังสือภาพที่ดีต้องสื่อสารกับเด็กได้อย่างดีมีภาพที่เล่าเรื่องได้ บางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องมีตัวหนังสือหรือไม่ต้องอ่านตัวอักษร เด็กก็สามารถอ่านเรื่องและเข้าใจเรื่องจากภาพได้ นอกเหนือจากนี้ยังมีความละเอียดลออ ภาพต้องให้ข้อมูลแก่เด็กได้ ภาพต้องสื่ออารมณ์ของตัวละครของเรื่องได้ เช่น เนื้อหาของเรื่องบอกถึงความตื่นเต้น ลึกลับ และการผจญภัย อารมณ์ของภาพก็ต้องเป็นไปในอารมณ์เดียวกันนั้นด้วย หนังสือสำหรับเด็กไม่จำเป็นต้องมีแต่สีสวยหวานเท่านั้น หากหนังสือภาพขาว-ดำ หรือสีที่หม่นก็เป็นหนังสือที่ดีสำหรับเด็กได้ ถ้าสามารถสื่อสารอารมณ์ของเรื่องได้ หนังสือที่ระดับโลกหลายเล่มที่ครองใจเด็กมาอย่างยาวนานก็เป็นหนังสือภาพขาว-ดำ

สร้างจินตนาการ ฝึกนักคิด จากหนังสือภาพ

ความสนใจที่มีต่อภาพ ไม่ว่าจะจากในหนังสือภาพหรือจากรูปภาพทั่วไป เป็น การกระตุ้นให้เกิดการทำงานของระบบประสาท ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ในเด็กเล็กๆจินตนาการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์เพื่อการเรียนรู้ จินตนาการนำไปสู่การคิด นำไปสู่การเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ งานวิจัยทางการศึกษาระบุว่าการสร้างจินตนาการในตัวมนุษย์ ควรเริ่มต้นที่วัยเด็กเป็นสำคัญ เพราะเป็นช่วงวัยที่ระบบประสาทมีการพัฒนาอย่างเต็มที่คุณหมอดูคมบอกว่า “จินตนาการของเด็กเป็นธรรมชาติของเขา ไม่ควรไปบอกว่าเด็กคิดอย่างนี้ไม่

ถูก ถ้าเราไปห้ามเขา ก็เท่ากับห้ามพัฒนาการด้านจินตนาการ เด็กจินตนาการเป็นซูเปอร์แมน เห็นหมีพูคได้ ช้างแปลงกายได้ แต่เมื่อเด็กโตขึ้นความเป็นจริงจะกลับมา ซึ่งเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก มนุษย์ต้องมีจินตนาการ การเรียนรู้ของมนุษย์ต้องอาศัยจินตนาการ คนที่ถูกฝึกให้ใช้จินตนาการ ให้คิดอะไรมากเท่าไร เกิดภาพในสมองก็จะยิ่งดี”มร.ทาดาชิ มัตซุอิ ปรมาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือภาพสำหรับเด็กกล่าวไว้ว่า “ภาษาเล่าเรื่องเป็นภาษาที่มองด้วยตาไม่เห็น แต่เมื่อเด็กได้ฟังนิทาน ภาพของตัวละครในนิทานจะปรากฏขึ้นให้เด็กเห็นอยู่ในหัว แม้ว่าตรงหน้าเด็กจะไม่มีอะไรเลยแต่พลังของเรื่องราวที่เด็กได้ยินจะทำให้เด็กวาดภาพขึ้นเองในสมองได้ หนังสือภาพจะช่วยให้เด็กในการวาดภาพขึ้นเองในสมองจากภาษาซึ่งมองด้วยตาไม่เห็นนี้ คือพลังจินตนาการสร้างสรรค์ซึ่งจะกลายเป็นพลังเรียนรู้จากการอ่านหนังสือในอนาคต หากเด็กไม่มีประสบการณ์ในการฟัง รับรู้และวาดภาพจินตนาการเอง รู้จักแต่วิธีประสมอักษรและอ่านหนังสือออกตามตัวอักษร เด็กอ่านหนังสือออกก็จริงแต่จะอ่านไม่เข้าใจลึกซึ้ง”

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า หนังสือภาพมีความสำคัญกับเด็กจึงจำเป็นไม่น้อยที่เด็กต้องมีหนังสือภาพ หนังสือภาพที่ดีต้องสื่อสารกับเด็กได้ ภาพสามารถเล่าเรื่องราวได้ สื่อสารอารมณ์ของเรื่องได้ และภาพที่เด็กเห็นสามารถทำให้เด็กเกิดจินตนาการทำให้เด็กเกิดพลังการอ่านและการเขียนได้ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือประกอบภาพเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเขียนจำนวน 5 เรื่อง ตามแนวคิดของ ชีวัน วิสาสะ ที่ว่าในหนังสือภาพต้องมี เนื้อหา ภาษา และภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

หนังสือสำหรับเด็ก

1. ความหมายของหนังสือสำหรับเด็ก

หนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่มีจุดมุ่งหมายในการจัดทำขึ้นสำหรับเด็กอ่านโดยเฉพาะ หรืออาจให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังถ้าเป็นเด็กเล็กๆอาจเป็นหนังสือภาพล้วน หรือหนังสือที่มีเนื้อเรื่องและรูปภาพหรือหนังสือการ์ตูนก็ได้ สำหรับเด็กจะต้องจัดทำขึ้นให้มีเนื้อหาสาระ รูปเล่มและตัวอักษรที่เหมาะสมกับวัย ความรู้ และความสามารถของเด็ก ด้วยรูปแบบหรือลักษณะหนังสือของเด็กมีหลายลักษณะ โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กเล็กๆจะมีลักษณะต่างๆ ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป จับถือได้สะดวก สำหรับเด็กโตระดับอายุของผู้่านตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนจนถึงวัยรุ่นและหนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือประเภทให้ความบันเทิง อาจเป็นหนังสือภาพ หนังสือนิทาน นิยาย วรรณคดีประเภทต่างๆที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย เป็นหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลินและให้ความรู้แตกต่างไปจากหนังสือเรียน

2. วัตถุประสงค์ของหนังสือ

การสร้างหนังสือสำหรับเด็กมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ หมายความว่า ต้องการให้เด็กได้เกิดความคิดอันกว้างไกล และสามารถคิดสร้างหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆหรือสังเคราะห์ความคิดใหม่ขึ้นภายหลังได้อ่านหนังสือไปช่วงเวลาหนึ่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ย่อมจะยังประโยชน์แก่ตนเองและสังคมในอนาคตได้

2.2 เพื่อช่วยให้เด็กเกิดทัศนคติหรือค่านิยมอันดี หมายความว่า ต้องการให้เด็กเกิดความคิดเห็นหรือแนวโน้มที่สอดคล้องกับสังคมหรือประเทศชาติ อันจะส่งผลให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2.3 เพื่อช่วยให้เด็กเกิดนิสัยรักการอ่าน หมายความว่า ต้องการให้เด็กเกิดความรู้สึกรักที่จะอ่านหนังสือจนเป็นนิสัย อันส่งผลให้การพัฒนาทั้งในส่วนบุคคลและสังคมเจริญรุดหน้าไปได้รวดเร็ว

2.4 เพื่อช่วยให้การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา หมายความว่า หนังสือสำหรับเด็กย่อมมีผลทางสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาของเด็กอยู่มาก อันส่งผลให้เด็กมีทักษะทางการพูด ฟัง อ่าน เขียนมากขึ้นและเร็วขึ้น

2.5 เพื่อช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กไม่มีหรือบกพร่องไป หมายความว่า หนังสือสำหรับเด็กมีผลในการทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจได้ในกรณีที่เด็กขาดหรือบกพร่องอย่างไร

3. ความสำคัญเกี่ยวกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก

การเลี้ยงดูสามารถกลมกลืนนิสัย ปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีแก่เด็กได้หลายแนวทาง แนวทางที่สามารถพัฒนาเด็กได้คือ การปลูกฝังให้มិនิสัยรักการอ่านหนังสือตั้งแต่วัยเยาว์ จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องช่วยกันเพราะหนังสือมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็ก

4. ประเภทของหนังสือสำหรับเด็ก

หนังสือสำหรับเด็กเท่าที่มีการผลิตขึ้นมีเป็นจำนวนมากและปริมาณมากขึ้นทุกปีการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กจึงมีหลายแนว สุดแต่ผู้ใดจะอาศัยหลักเกณฑ์ใดมาเป็นเครื่องกำหนด มีนักเขียนหนังสือสำหรับเด็กหลายท่าน ได้กล่าวถึงประเภทของหนังสือมี 4 แนวคิด คือ

4.1 แบ่งตามเนื้อหา หมายถึง การแบ่งประเภทโดยยึดเนื้อหาของหนังสือเป็นเกณฑ์การแบ่งตามลักษณะนี้สามารถแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

4.1.1 บันเทิงคดี หมายถึง หนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ หนังสือประเภทนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หนังสืออ่านเล่น ถ้าโครงเรื่องส่วนใหญ่ผู้เขียนจะสมมติขึ้น แต่บางเรื่องอาจมีเค้าเรื่องจริงอยู่บ้างแต่ได้นำมาปรับปรุงเสียใหม่ เพื่อให้เกิดความบันเทิงในขณะที่อ่าน วิธีการเขียนอาจเขียนเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้

4.1.2 หนังสือสารคดี หมายถึง หนังสือที่มีการแต่งขึ้นเพื่อให้ความรู้ควบคู่ไปกับความเพลิดเพลินหรือหนังสือซึ่งแต่งขึ้นเพื่อให้ความรู้เป็นประการสำคัญ

4.2 แบ่งตามวิธีเสนอเนื้อหา หมายถึง การแบ่งประเภทโดยอาศัยกรรมวิธีในการเสนอเนื้อหาแบ่งตามลักษณะนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

4.2.1 หนังสือสำหรับอ่านให้ฟัง เป็นหนังสือซึ่งแต่งเพื่อใช้ในการอ่านให้เด็กระดับอนุบาลหรือระดับประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่ยังไม่สามารถอ่านหนังสือออก หรืออ่านได้ยังไม่คล่องแคล่ว หนังสือที่แต่งไว้สำหรับให้อ่านนั้นแตกต่างกับหนังสือที่แต่งให้เด็กอ่านเองตรงที่ ไม่ต้องคำนึงถึงปัญหาว่าเด็กจะอ่านออกหรือไม่ และไม่ว่าจะเป็นนิทาน นิยาย สารคดี หรือร้อยกรองล้วนแต่ใช้เทคนิคการเล่นเรื่องเพียงอย่างเดียว กล่าวคือเล่าให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน โดยทำเสียงให้แตกต่างกัน ปรับระดับของเสียงให้แปลกกันออกไป พร้อมกับสร้างลีลาการเล่าให้ออกธรรมชาติเป็นประการสำคัญ แม้ว่าจะต้องใช้คำยาวๆ คำยากๆ อยู่บ้างก็ไม่สู้จะเป็นปัญหาแก่เด็กนัก เพราะเป็นหนังสือที่ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟังอยู่แล้ว

4.2.2 หนังสือสำหรับการอ่านเอง เป็นหนังสือที่ปรากฏอยู่ทั่วไป ซึ่งเด็กจะต้องนำไปอ่านและหาความเพลิดเพลินด้วยตนเอง ด้วยเหตุที่ผู้อ่านเป็นเด็ก ผู้สร้างหนังสือชนิดนี้จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความสามารถในการใช้ภาษา จิตวิทยา และพัฒนาการของเด็กให้ควบคู่ไปกับความยากง่ายของเนื้อหาด้วย

4.3 การแบ่งตามระดับผู้อ่าน หมายถึง การแบ่งประเภทโดยอาศัยวัยของผู้อ่านเป็นเกณฑ์การแบ่งตามลักษณะนี้สามารถแบ่งได้ 5 ระดับ คือ

4.3.1 ระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่ เด็กอายุ 3 – 6 ขวบ

4.3.2 ระดับประถมศึกษาตอนต้น ได้แก่ เด็กอายุ 7 – 8 ขวบ

4.3.3 ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ เด็กอายุ 9 – 12 ขวบ

4.3.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ เด็กอายุ 13 – 15 ขวบ

4.3.5 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ เด็กอายุ 16 ปีขึ้นไปจนถึง 20 ปี

4.4 การแบ่งตามลักษณะของหนังสือ หมายถึง การแบ่งประเภทโดยอาศัย
รูปลักษณะของหนังสือที่จัดทำหรือผลิตออกมา การแบ่งตามลักษณะนี้สามารถแบ่งได้ 6 ชนิด
คือ

4.4.1 จุลสาร หมายถึง หนังสือตั้งแต่ 8 หน้ายกลงไปจนถึง 32 หน้ายก
หรืออาจมีความสูงเท่ากับหนังสือ 8 หน้ายก หรือ 16 หน้ายก แต่มีความกว้างเพียงครึ่งหนึ่ง
ของหนังสือทั้ง 2 ขนาดที่กล่าวแล้ว จุลสารมักมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องค่อนข้างสั้น ความยาวมัก
ไม่เกิน 60 หน้า

4.4.2 นิตยสาร หมายถึง หนังสือที่พิมพ์ออกประจำตามระยะเวลาที่
แน่นอน เช่น รายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน และรายสองเดือน เป็นต้น

4.4.3 หนังสือตัวเขียน หมายถึง หนังสือซึ่งเขียนด้วยลายมือ เช่น
หนังสือข่อย หนังสือโบราณ

4.4.4 หนังสือภาพ หมายถึง หนังสือที่มีภาพเป็นส่วนใหญ่ ภาพที่ใช้มัก
เป็นภาพวาดหรือภาพถ่าย

4.4.5 หนังสือภาพชวนขัน หมายถึง หนังสือที่มีภาพวาดเล่นวาด
ต้อเนื่องกันทุกหน้า

4.4.6 หนังสือทั่วไป หมายถึง หนังสือเล่มดังที่พบเห็นกันทั่วไปใน
ปัจจุบัน

5. ลักษณะของหนังสือเด็กที่ดี

ลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็ก ต้องมีความละเอียดอ่อน เหมาะสมกับ
เพศ วัย และบุคลิกภาพ รวมถึงพัฒนาการ ความสนใจ มีเนื้อหาสนุกสนานชวนติดตามและ
สามารถสร้างความตั้งใจให้เด็กเกิดอารมณ์ร่วมและคล้อยตาม ควรมีการสอดแทรกเนื้อหา
สาระการส่งเสริมคุณธรรม ปลูกฝังจริยธรรม ความดีงามและสร้างสรรค์อย่างเหมาะสมมิใช่การ
นำเสนอโดยตรง ที่จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย มีเนื้อหาบรรยากาศของรูป เรื่องที่กระตุ้น
เร้าใจให้เด็กได้เกิดการต่อ ยอดความคิดอย่างกว้างไกล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2548
:22)

5.1 ภาพประกอบในหนังสือ เป็นภาพที่มีสีสันสวยงามเกือบทุกหน้าเพราะ
ภาพจะสื่อความหมายให้สมองรับรู้เรื่องราวที่ได้ฟัง มีเนื้อหาสอดคล้องกับเรื่องที่น่าสนใจ และ
มีขนาดพอเหมาะกับเรื่องนั้นๆ

5.2 เนื้อหา ควรมีความเหมาะสมกับวัยของเด็กแต่ละช่วงอายุ การดำเนินเรื่องเร้าใจชวนให้ติดตาม มีขนาดไม่สั้นหรือยาวเกินไปสำหรับเด็กแต่ละวัย รวมทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเมื่ออ่านหนังสือเล่มนั้นๆ ด้วย

5.3 ภาษาและตัวอักษร เด็กชอบหนังสือที่ใช้ภาพง่ายๆ คำซ้ำๆ มีคำคล้องจอง มีจังหวะในการเล่นคำ ตัวหนังสือไม่มาก ตัวอักษรธรรมดาที่จะต้องใช้ตัวโต อ่านง่าย น่าสนใจ

สรุปหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก เนื้อหาไม่มาก รูปภาพเร้าและกระตุ้นความสนใจ สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้หลายประการ ได้แก่ สร้างนิสัยรักการอ่าน สร้างความผูกพันในครอบครัว มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานทางศิลปะและภาษา สมาธิดี สร้างลักษณะนิสัยที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างสรรค์หนังสือเด็กด้วยรูปแบบต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่ทุกครอบครัวและสถาบันการศึกษาควรให้การส่งเสริม

วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก

ตามความเห็นของผู้ประพันธ์เรื่องสั้นสำหรับเด็กและเยาวชน เกี่ยวกับวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. ตรงกับความสนใจของเด็ก

ตรงกับความสนใจของเด็ก หมายถึง ความสนใจที่เด็กมีอยู่ตามธรรมชาติอันเกี่ยวกับความชอบ ความต้องการและรสนิยม ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1.1 เป็นหนังสืออ่านสนุก คือให้ความเพลิดเพลินอารมณ์

1.2 ส่งเสริมจินตนาการ เด็กเป็นวัยที่มีจินตนาการและชอบสร้างจินตนาการให้ออกมาเป็นรูปร่างอยู่แล้ว ถ้าหนังสือเล่มใดที่ส่งเสริมหรือให้โอกาสแก่เด็กได้ร่วมสร้างจินตนาการของตนไปพร้อมๆ กันด้วยก็ยิ่งเป็นที่พอใจมากขึ้น

1.3 ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ เช่น เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงความสำเร็จของตัวละคร ตัวบุคคลในเรื่อง ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านภูมิใจร่วมไปด้วย

1.4 สนองอารมณ์ที่ปรารถนา หมายความว่า อารมณ์ที่เกิดขึ้นตามความต้องการตามธรรมชาติ เช่น อยากเป็นผู้มีความสำเร็จ อยากเป็นคนเก่ง อยากได้รับความรัก เป็นต้น หนังสือที่มีเนื้อเรื่องสนองอารมณ์ต่างๆ ตามที่เด็กปรารถนาแต่สนองแล้วเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์โดยแฝงข้อคิดหรือคติเล็กๆ น้อยๆ ไว้โดยไม่รู้ตัว และเด็กจะรับข้อคิดหรือคตินั้นได้หรือไม่ ผู้เขียนไม่ควรกังวลเกินไป เพราะถ้าพยายามเน้นมากเกินไปเด็กอาจเกิดความรู้สึกเป็นปฏิกิริยา ไม่ยอมรับข้อคิดหรือคติที่เด็กคิดว่าผู้เขียนพยายามยัดเยียด หรือ

พยายามสั่งสอน

1.5 ส่งเสริมความรู้เมื่อพ้นวัยทารก เด็กย่อมเกิดความอยากรู้อยากเห็นทวิมากขึ้นตามวัยและสิ่งแวดล้อม หนังสือแนะนำการเรียนตัวอักษรอย่างสนุก หนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติศึกษาอย่างง่าย หนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับภาพที่ไม่ซับซ้อน หนังสือช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ เป็นวรรณกรรมที่ดีและจำเป็นสำหรับเด็กทั้งสิ้น

2. คำโครงเรื่อง

คำโครงเรื่องของหนังสือเด็กที่ดีต้องไม่ซับซ้อน มีแนวคิดที่เด่นชัด ซึ่งเด็กสามารถจะจับได้ง่าย เรื่องสั้นไม่เยิ่นเย้อ ตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับผู้อ่าน

3. สำนวนภาษา

สำนวนภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาง่าย ชัดเจน เป็นคำธรรมดาที่เด็กจะสามารถเข้าใจทันทีโดยไม่ต้องคิดหาคำแปล เด็กพอใจที่จะติดตามเรื่องด้วยภาพมากกว่าตัวหนังสือ ฉะนั้น แต่ละหน้าของหนังสือควรใช้คำบรรยายเพียงเท่าที่จำเป็นจริงๆ บางเรื่องอาจบรรยายด้วยภาพทั้งหมดก็ได้ โดยเด็กจะได้ใช้จินตนาการของตนผสมความคิดสนุกไปกับเรื่องด้วย

4. ภาพ

กล่าวได้ว่าภาพเป็นหัวใจของหนังสือเด็กทีเดียว เพราะเด็กยังชอบความเพลิดเพลิน ความสนุก ชอบอ่านหนังสือด้วยภาพมากกว่าด้วยตัวหนังสือ ภาพที่งามมีชีวิตจะเชิญชวนให้เด็กสนใจหยิบมาดูและอ่าน ฉะนั้นหนังสือหรือวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กไม่ควรขาดภาพประกอบเลยเป็นอันขาด ภาพประกอบนั้นจะมีลักษณะใดก็ได้ แต่คุณสมบัติที่สำคัญนั้นต้องเป็นภาพที่รู้สึกว่ามีชีวิต มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้ ภาพประกอบจะเป็นสีหรือขาวดำก็ได้ ถ้าเป็นภาพสีการให้สีนั้นควรมีศิลปะเสริมให้ภาพนั้นมีชีวิตยิ่งขึ้น

5. รูปเล่ม

ในด้านรูปเล่มหนังสือดีควรพิจารณาดังนี้

5.1 ขนาดเราไม่สามารถจะกำหนดขนาดของหนังสือให้เป็นการตายตัวได้ เพราะเด็กชอบเปลี่ยนความสนใจอยู่เสมอ ไม่ชอบสิ่งที่ซ้ำจำเจ อาจมีตั้งแต่ขนาดเล็ก 4×2.5 นิ้ว หรือขนาดใหญ่ 12.5×9 นิ้ว นอกจากนั้นรูปเล่มอาจจะเป็นแนวนอนบ้าง ความยาวก็อาจตั้งแต่ 20 แผ่นขึ้นไปจนถึง 40-50 แผ่นก็ได้ ทั้งนี้ก็แล้วแต่เนื้อเรื่องแต่ละวันของผู้อ่านให้อยู่ในขนาดที่ผู้อ่านจะหยิบยกหรือเปิดอ่านได้อย่างสบาย

5.2 การจัดหนังสือ ควรมีความประณีตตั้งแต่ปกหนังสือ ภาพที่หน้าปกควรสอดคล้องกับเรื่อง เพื่อเรียกความสนใจจากผู้อ่านและเป็นการนำทางให้ผู้อ่านไปสู่เนื้อเรื่อง นอกจากนี้ควรจัดทำภาพปกด้วยความประณีตบรรจง เพื่อสร้างรสนิยมและความเข้าใจในความงามแห่งศิลป์ให้เกิดขึ้นกับผู้อ่าน

5.2.1 การจัดหน้าหนังสือสำหรับเด็กนั้น ผู้จัดพิมพ์ควรใจกว้างและอย่าประหยัดจนเกินควร ถ้าประหยัดหน้ากระดาษจนเกินไปจะเป็นเสมือนการประหยัดการอ่านของเด็กไปด้วยโดยไม่เจตนา การทิ้งหน้าให้ว่างไว้ก่อน ก่อนขึ้นเรื่องจะเป็นการปล่อยสมองของเด็กให้ว่างก่อนจะรับเรื่องหรือทำความเข้าใจกับเรื่อง

5.2.2 การเว้นเนื้อที่ด้านริมของหนังสือทั้งด้านในและด้านนอกให้ว่างไว้มากเป็นสิ่งสมควรเพราะจะช่วยให้เด็กอ่านหนังสือด้วยความสบายตายิ่งขึ้น

5.2.3 ตัวหนังสือที่นิยมกันว่าถ้าเด็กเล็กเท่าไร ตัวหนังสือก็ควรโตขึ้นเพื่อให้ได้สัดส่วนกับกำลังสายตาของเด็กและควรพิมพ์ด้วยตัวหนังสือที่อ่านได้ง่าย

5.2.4 กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเด็กควรเป็นกระดาษดี เพื่อให้ทั้งภาพและตัวหนังสือชัดเจนแจ่มแจ้ง

5.2.5 การเย็บเล่ม ทนทาน แข็งแรง เพราะเด็กยังไม่รู้จักการหยิบหนังสือด้วยความทะนุถนอม เขามือ แม้ผู้ใหญ่จะได้พยายามแนะนำในเรื่องนี้อยู่แล้วก็ตาม

5.2.6 การตรวจรูป ควรให้ถูกต้อง อย่าให้ผิด เพราะวัยเยาว์กำลังเป็นวัยที่กำลังจดจำและจำสิ่งๆ ที่ผิดแล้วจะแก้ยากที่สุด

6. ลักษณะพิเศษของหนังสือ

ความสนใจของเด็กโดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียน เด็กในวัยนี้จะชอบและสนใจในเทพนิยาย โดจินจะชอบนิทานเกี่ยวกับสัตว์ ต่อมาจะชอบเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้ผจญภัย เด็กชอบดู อยากรู้ อยากเห็น และชอบความสนุกสนาน ขบขัน เด็กจะมีจินตนาการ เรื่องที่เด็กชอบจะต้องเป็นเรื่องที่เด็กนึกฝันต่อได้อย่างสดใส ภาพที่เด็กฝันเป็นภาพที่เด็กเห็นได้ชัดเจน ในขณะที่ผู้ใหญ่มองไม่เห็น เด็กชอบดูภาพมากกว่าอ่านเรื่อง เมื่อเด็กเปิดหนังสือภาพจะเป็นสิ่งแรกที่เด็กดู และดูทุกอย่างในภาพอย่างละเอียดอ่อน อ่านหนังสือออกหรือไม่ ไม่ใช่สิ่งจำเป็นเลยเพราะเด็กอ่านเรื่องจากภาพ หนังสือที่เด็กชอบนั้นเมื่อพิจารณาแล้วก็จะพบว่าแต่ละส่วนมีความสำคัญไม่น้อยกว่ากันเลย เช่น

6.1 ชื่อเรื่อง หนังสือที่เด็กชอบชื่อเรื่องส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์และมีคำว่าถูก คำว่าวิเศษรวมอยู่ในเรื่องด้วย เช่น กระต่ายน้อยวิเศษ ปลาสายรุ้ง นางฟ้าพูดเพราะ ฯลฯ

6.2 ปก เด็กชอบปกหนังสือที่มีสีสวยสด ชอบปกมันๆ เช่น เคลือบพลาสติกหรืออบน้ำมันมากกว่าที่พิมพ์สีแล้วไม่อบน้ำมันหรือเคลือบน้ำมัน

6.3 ราคา หนังสือเด็กที่มีราคา 10 – 15 บาท เด็กจะชอบหนังสือที่อยู่ในอัตรานี้ แต่ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองหาหนังสือที่ดีกว่านี้และมีคุณภาพกว่านี้จะเป็นการดียิ่งขึ้น

6.4 ชื่อผู้แต่ง ไม่มีความหมายสำหรับเด็กเล็ก แต่มีความหมายบ้างสำหรับเด็กที่โตขึ้น

6.5 ภาพประกอบ เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว – ดำ ชอบภาพสวยงาม เช่น น่องหมีหน้า หมี กระต่ายแต่งงาน ทั้งนี้เป็นความรู้สึกเฉพาะของเด็กซึ่งผู้ใหญ่มักไม่เข้าใจคิดว่าเป็นนิทาน โทก ผิดธรรมชาติ นอกจากนี้เด็กยังชอบภาพที่ดูง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ชอบภาพลูกสัตว์ ชอบเกือบทุกชนิด ยกเว้นสัตว์เลื้อยคลานจำพวกหนอน งู ไข่เดือน สัตว์พวกนี้เด็กชอบน้อยกว่าสัตว์ชนิดอื่นๆ เรื่องภาพเป็นเรื่องใหญ่เฉพาะกับเด็ก มีการศึกษาเรื่องนี้ทั้งในและต่างประเทศ

7. ลักษณะของหนังสือภาพที่เด็กชอบดูและชอบที่หยิบมาอ่านมี ดังนี้

7.1 ลักษณะของภาพที่เด็กชอบ

เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่ายๆ ไม่ซับซ้อนเป็นภาพที่แสดงการกระทำและการผจญภัยชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว – ดำ ชอบภาพประกอบที่มีมากกว่ามีภาพประกอบน้อย เด็กจะชอบภาพใหญ่มากกว่าภาพเล็ก ชอบภาพที่ตรงกับข้อความมากกว่าภาพที่ไม่ตรงกับข้อความ

7.2 แบบของภาพ

แบบของภาพในที่นี้ หมายถึง ภาพที่สร้างขึ้นมาในรูปแบบใด เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด แรเงา ภาพลายเส้น ภาพการ์ตูน ในเรื่องแบบภาพนี้ ภาพการ์ตูนจะได้รับความนิยมจากเด็กมาก แต่ระยะภาพถ่าย ภาพวาดเหมือน และภาพลายเส้น ผู้วิจัยหลายท่านพบว่าเด็กชอบภาพถ่ายเป็นอันดับแรก ต่อมาเป็นภาพวาดเหมือนและภาพลายเส้นตามลำดับ

7.3 สีของภาพ

ผลจากการวิจัยส่วนมากทั้งในและต่างประเทศยอมรับความสำคัญของภาพสีว่ามีอิทธิพลต่อการชอบและความสนใจของเด็ก หนังสือสำหรับเด็กที่ไม่ยอมออกแบบภาพให้มีสีสวยมักไม่ได้รับความนิยมอ่านจากเด็กมาก

7.4 ขนาดของภาพ

ภาพในหนังสือสำหรับเด็ก ผู้ออกแบบมักเป็นห่วงเรื่องขนาดภาพว่าขนาดใดที่เด็กจะชอบ ขนาดมีอิทธิพลต่อความชอบของเด็กเพียงใด จากการวิจัยพบว่าภาพขนาดใหญ่จะได้รับความสนใจจากเด็กมากกว่าภาพที่มีขนาดเล็ก ภาพเต็มหน้ากับภาพครึ่งหน้าเด็กชอบพอๆกัน เด็กจะชอบภาพถ่ายใหญ่ ภาพถ่ายขนาดกลางและเล็กตามลำดับ ส่วนภาพถ่ายเส้นใหญ่และเล็กภาพแลเงาชอบเป็นอันดับสุดท้าย

7.5 ภาษาและตัวอักษร

เด็กชอบหนังสือที่ใช้ภาษาง่ายๆ ชอบคำซ้ำบ่อยๆ มีคำคล้องจอง มีจังหวะในการเล่นคำชอบเรื่องที่มีตัวหนังสือไม่มาก ชอบเรื่องที่ใช้ตัวอักษรแบบธรรมดา ไม่ชอบตัวอักษรประดิษฐ์ภาษา ดังกล่าวจะทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน และอ่านเรื่องได้อย่างสนุกสนานขนาดของตัวอักษร โดยหลักการทางจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก การรับรู้ทางสายของเด็กจะรับรู้สิ่งต่างๆในรูปแบบอย่างหยาบๆหรือในรูปแบบรวมๆ ไม่สนใจรายละเอียดลักษณะอย่างนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องของตัวหนังสือว่าจะต้องใช้ขนาดโต ในเด็กเล็กๆขนาดนี้จะค่อยๆลดลงตามลำดับวัยที่เจริญเติบโตหรือโดยกลับกันยิ่งเด็กอายุน้อยขนาดของตัวอักษรก็จะโตขึ้น

8. การสร้างหนังสือภาพสำหรับเด็ก

หนังสือภาพคือหนังสือเล่มแรกของเด็ก หนังสือภาพสำหรับเด็กคือหนังสือที่ผู้ใหญ่ต้องอ่านให้เด็กฟัง ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กอ่านเองหนังสือภาพสำหรับเด็กเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นสำคัญ กล่าวคือ มีภาพในสัดส่วน 70-80 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ขณะที่ มีตัวหนังสือเพียง 20-30 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ยิ่งหนังสือสำหรับเด็กเล็กมากเท่าไรตัวหนังสือก็มีความจำเป็นน้อยเท่านั้น หนังสือภาพที่ดีต้องสื่อสารกับเด็ก ได้อย่างดีมีภาพที่เล่าเรื่องได้บางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องมีตัวหนังสือหรือไม่ต้องอ่านตัวอักษรเด็กก็สามารถอ่านเรื่องและเข้าใจเรื่องจากภาพได้ นอกเหนือจากนี้ยังมีความละเอียดลออ ภาพต้องให้ข้อมูลแก่เด็กได้ ภาพต้องสื่ออารมณ์ของตัวละครของเรื่องได้ เช่น เนื้อหาของเรื่องบอกถึงความตื่นเต้น ลึกลับ และการผจญภัย อารมณ์ของภาพก็ต้องเป็นไปในอารมณ์เดียวกันนั้นด้วย หนังสือสำหรับเด็กไม่จำเป็นต้องมีแต่สีสวยงามเท่านั้น หากหนังสือภาพขาว-ดำ หรือสีทึบทึมก็เป็นหนังสือที่ดีสำหรับเด็กได้ ถ้าสามารถสื่อสารอารมณ์ของเรื่องได้ หนังสือที่ตีระดับโลกหลายเล่มที่ครองใจเด็กมาอย่างยาวนานก็เป็นหนังสือภาพขาว-ดำ (ปิยพร เศรษฐศิริไพบุลย์, 2550 : 89)

การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กไม่ใช่เรื่องง่ายแต่เป็นงานวรรณศิลป์อันประณีต จำเป็นต้องอาศัยกฎเกณฑ์ทางศิลปะหลายประการ ต้องฝึกฝนตลอดจนมีความเข้าใจจิตใจของ

เด็ก และที่สำคัญคือ ผู้เขียนจะต้องมีกำลังใจ มีศรัทธาอันสูงส่งที่จะทำงานนี้เพื่อเด็กอันเป็นอนาคตของประเทศชาติอย่างแท้จริง การสร้างหนังสือสำหรับเด็กนี้เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานและสามารถแปลความหมายของภาพได้

หลักในการสร้างหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยมีดังนี้

8.1 ขนาดของหนังสือ เด็กในวัยนี้กล้ามเนื้อที่มือและที่นิ้วยังไม่แข็งแรงพอที่จะจับสิ่งของเล็กๆ ได้ถนัด ดังนั้นขนาดของหนังสือต้องมีขนาดโตพอสมควร คือ ขนาด 10×7 นิ้ว หรือ 12×8 นิ้ว แต่ไม่ควรมีน้ำหนักมาก

8.2 ขนาดของตัวอักษร กล้ามเนื้อที่ตาของเด็กยังไม่เจริญพอที่จะก่อกลอกนัยน์ตาหรือเพ่งสายตาดูจับจ้องตัวอักษร ดังนั้นตัวอักษรควรมีขนาดโตวางช่องไฟให้ห่างพอสมควรหรือเขียนเป็นคำๆ มีข้อความชัดเจน เขียนด้วยน้ำหมึกสีดำหรือสีน้ำเงิน ขนาดโต 1 นิ้ว ถึง $1\frac{1}{2}$ นิ้วหน้าหนึ่งๆ ไม่ควรมีอักษรเกิน 10 คำ

8.3 ขนาดของรูปภาพ มีขนาดภาพประมาณ 3-4 นิ้ว สีสดสะดุดตา ภาพและสีไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงชื่อเท็จจริง แต่ต้องเป็นภาพที่เด่นชัด ถ้าเป็นหนังสือภาพล้วนก็ให้ภาพแสดงความหมายที่เด็กสามารถตีความได้ง่าย

8.4 ความหนาของหนังสือไม่ควรเกิน 14 หน้า เพราะเด็กในวัยนี้ช่วงความสนใจไม่นานนัก

8.5 กระดาษที่ใช้เขียน ควรเป็นกระดาษที่หนา และเหนียวพอสมควร เพื่อมิให้ฉีกขาดง่าย ปกหนังสือควรเป็นกระดาษแข็งหรือเป็นกระดาษที่ผนึกกับผ้า

8.6 คำที่ใช้เหมาะกับระดับความรู้และความสนใจของเด็กอาจใช้คำจากบัญชีคำพื้นฐานของกรมวิชาการก็ได้

8.7 เรื่องที่เขียน เขียนเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับเรื่องสัตว์ต่างๆ และควรเป็นสัตว์ที่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ลูกหมูสามตัว แม่ไก่ตุ๊กๆ ฯลฯ

สรุปได้ว่าหนังสือสำหรับเด็กควรออกแบบให้เหมาะกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ทั้งถ้อยคำ รูปภาพและรูปเล่มน่าสนใจ เด็กได้เรียนรู้คำพื้นฐานจากนิทาน โดยไม่รู้ตัว

นอกจากนั้น จินตนา ไบกาซูยี (2542 : 36 ;อ้างถึงใน พรรษา หงส์ภักดี.2553 : 48) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรรู้ในหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหา วัตถุประสงค์ชัดเจนไม่ยุ่งยาก ความยากง่ายให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน ตัวละครแสดงอารมณ์เคลื่อนไหว ใช้ตัวละครไม่มากใช้ภาพดำเนินเรื่องแทนไม่มีบทบรรยายมากเกินไป

2. รูปแบบการเขียนเนื้อหา มีทั้งนิยาย นิทานพื้นบ้าน เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทละคร ฯลฯ รวมทั้งฉันทลักษณ์ทุกเรื่องแบบที่มีเรื่องราวอยู่ด้วยและใช้รูปแบบอย่างผสมกลมกลืน อ่านเข้าใจง่ายและรู้เรื่อง

3. รูปภาพเป็นสิ่งสำคัญ เด็กเล็กควรมีรูปภาพ อาจเป็นภาพการ์ตูนคือภาพลายเส้น ภาพถ่ายหรือภาพเหมือนจริง ภาพจะต้องเน้นภาพสี โดยเฉพาะเด็กเล็กๆภาพจะต้องชัดเจนถูกต้องไม่เลอะเลือน

4. ภาษาและสำนวนที่ใช่ง่ายๆประโยคสั้นๆคำซ้ำช่วยให้การเรียนรู้ภาษา ใช้ภาษาพูดที่ถูกต้องตามอักขระวิธีของภาษาไทยไม่ใช่ภาษาเขียน

5. ขนาดตัวอักษร ตัวโต ชัดเจนไม่ใช่ตัวประดิษฐ์ ควรประมาณ ½ ซม. หรือ 32.5 – 2.30 ฟรอนท์

6. รูปเล่ม ควรกะทัดรัด ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป วัยเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ควรมีความหนาระหว่าง 10 – 30 หน้า มีการจัดหน้าให้เหมาะสมกับรูปเล่ม

7. มีเทคนิคการเขียนที่สนุกสนานให้ความสุข เสริมสร้างจินตนาการในทางสร้างสรรค์ให้ความรู้ หรือได้อารมณ์ที่พึงปรารถนา มีจุดคิดที่แน่นอน เค้าโครงเรื่องชวนติดตามสำนวนภาษาดีตรงกับรสนิยมของเด็ก นอกจากนั้นควรตั้งชื่อที่น่าสนใจสั้นๆ มีความหมายสมบูรณ์ในตัว การสร้างฉาก ระยะเวลาตัวละครที่เหมาะสม

จากข้อความที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าหนังสือภาพสำหรับเด็ก และการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กต้องคำนึงถึงวัย องค์ประกอบของหนังสือ เนื้อหากระชับ รูปภาพชัดเจน สีสดใสสวยงามภาพสามารถสื่อสารกับเด็กได้ ตัวอักษรโต คำเนินเรื่องโดยใช้ภาพ เรื่องควรดำเนินการตามหลักการเขียน ผู้อ่านได้รับความรู้ทำให้เกิดความประทับใจและจดจำได้แม้จะโตเป็นผู้ใหญ่

12. คุณค่าของหนังสือภาพ หนังสือจัดว่าเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีคุณค่าต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและเด็กทุกวัยเป็นอย่างยิ่ง สามารถส่งเสริมเด็กให้เกิดพัฒนาการในทุกด้านดังต่อไปนี้

12.1 พัฒนาการทางภาษา เด็กสามารถเรียนรู้เรื่องของการใช้ภาษาและพัฒนาภาษาให้ดีขึ้นนิทานประกอบภาพที่มีประโยคสั้นๆทำให้เด็กคุ้นเคยกับคำ เสียง ความหมาย ความคิด จินตนาการ การพูด การอ่าน และการเขียนได้ดียิ่งขึ้น

12.2 พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา เด็กสามารถจำแนกการรู้จักใช้ความคิดจากภาพที่เห็น

การสังเกต หนังสือที่มีภาพขนาดใหญ่ สีสะดุดตา ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งปรากฏในภาพและรายละเอียดอย่างพิถีพิถะ

การเปรียบเทียบ หนังสือภาพเป็นสื่อที่ให้เด็กรู้จักเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างระหว่างคน สัตว์ สิ่งของและสถานที่

การจัดกลุ่มหรือจัดประเภทหนังสือภาพที่แสดงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆส่งเสริมให้เด็กสามารถจัดประเภทได้ เช่น จัดประเภทของสัตว์ต่างๆได้ตามขนาดรูปร่าง ลักษณะ ที่อยู่อาศัยและอาหาร เป็นต้น

การจัดลำดับหนังสือภาพที่เรียงเรียงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับตามวันเวลาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง

การสรุปความ เมื่อเด็กได้ฟังหรืออ่านหนังสือภาพแล้วสามารถเล่าเรื่องราวได้ เป็นการส่งเสริมความสามารถในการสรุปความหรือความสำคัญ

12.3 การนำความรู้ไปใช้เมื่อเด็กได้อ่านหนังสือภาพ ได้แสดงความคิดเห็นแล้วเด็กควรได้รับโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อนำประสบการณ์ ความรู้ หรือทักษะบางอย่างไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

12.4 การวิภาควิจารณ์ เมื่อเด็กอ่านหนังสือภาพแล้วสามารถสนทนาโต้ตอบอภิปรายและรู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

สรุปได้ว่าหนังสือภาพ ภาพประกอบถือเป็นส่วนสำคัญ ภาพสามารถสื่อสารกับเด็กได้อย่างดี ภาพต้องสื่อถึงอารมณ์ของตัวละคร ได้ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกิดทักษะจากตัวละครมากมายเช่น การแก้ปัญหา การสังเกต เปรียบเทียบ การประพฤติปฏิบัติ และภาษายังช่วยสร้างความคิดจินตนาการ ความประทับใจและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือประกอบภาพสำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีภาพประกอบ มีคำและประโยคฝึกเพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียน

แนวคิดเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการเตรียมการล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ มุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรการเรียนรู้ในเนื้อหา สาระหรือประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่งตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน สภาพท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ

กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การวางแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2546ก : 67) การสอนในระดับปฐมวัยนั้น ไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านบรรลุจุดหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 22) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ดังนี้แผนการสอนหมายถึงการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขั้นสุดท้ายโดยการนำกำหนดการสอนมาขยายรายละเอียดให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการสอนองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอนคือจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลและอาจจะมีภาคผนวกซึ่งเป็นรายละเอียดประกอบองค์ประกอบข้างต้นซึ่งจะทำให้แผนการสอนมีความชัดเจนยิ่งขึ้นแผนการสอนที่ดีต้องเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

วิมลรัตน์สุนทรโรจน์ (2549 : 113) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้แผนการจัดการเรียนรู้หมายถึงแบบแผนที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแนวการดำเนินและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีส่วนร่วมสำคัญประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาวิธีการจัดกิจกรรมสื่อการเรียนและการวัดและการประเมินผล

บุญชมศรีสะอาด (2543 : 43) ให้ความหมายไว้ดังนี้แผนการเรียนรู้หมายถึงการวางแผนและเตรียมการสอนว่าเป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนใครในเนื้อหาใดสอนเมื่อใดสอนอย่างไรและเพื่อให้เกิดอะไรซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าวจะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียดรอบคอบเหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่กำหนดไว้ได้อย่างได้ผลดี

ณัฐฉัตรกิจรุ่งเรือง (2545 : 53) ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ไว้ดังนี้แผนการเรียนรู้หมายถึงการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

จากที่มีผู้ให้ความหมายไว้ข้างต้นพอสรุปได้ว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนวางแผนไว้ล่วงหน้า อย่างมีระบบ เป็นลายลักษณ์อักษร หรือแผนที่เกิดขึ้นจากความสนใจของเด็ก เพื่อให้การจัดกิจกรรมบรรลุตามจุดประสงค์ และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

3. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดประสบการณ์

ประดับ ปาลวัฒน์ (2548 : 22) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้เป็นเอกสารที่เป็นสื่อและเครื่องมือที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้ครุได้มีโอกาสศึกษาความรู้ในเรื่องหลักสูตร แนวการสอน การจัดการสื่อประกอบการสอน ตลอดจนวิธีการวัดผลประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 2. ช่วยให้เกิดการวางแผนวิธีการสอน วิธีจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เพราะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระและผล การเรียนรู้ที่คาดหวังจากหลักสูตรกับหลักจิตวิทยาการศึกษา หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดจน ปัจจัยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ
 3. ช่วยให้ผู้ครุมีคู่มือที่สร้างด้วยตนเองไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความสะดวกใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนและเหมาะสมกับระยะเวลาที่มีอยู่จริง ทำให้ครูผู้สอนมี ความมั่นใจยิ่งขึ้น
 4. ช่วยให้ผู้ครุผู้สอน ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปตามจุดประสงค์ที่ กำหนดไว้
 5. ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ต้องการ เพียงตรง เพื่อเสนอแนะแก่ บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและแนวจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม ยิ่งขึ้น
 6. เป็นการพัฒนาวิชาชีพให้เห็นว่างานการสอนต้องได้รับการฝึกฝนให้มีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ มีเครื่องมือเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ
- สุพลวังสินธุ์ (2537 : 6)กล่าวว่าแผนการสอนเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะทำให้ การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นพอสรุปความสำคัญได้ดังนี้

1. ช่วยทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่ดีที่เกิดจากการผสมผสาน
ความรู้และจิตวิทยาการศึกษา

2. ช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้าทำให้ครูมีความมั่นใจใน
การสอนได้ตามเป้าหมาย

3. ช่วยส่งเสริมให้ครูไปศึกษาหาความรู้ทั้งหลักสูตรและการจัดการเรียนการ
สอนตลอดจนการวัดผลประเมินผล

4. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทนได้

5. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรงเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษា

6. เป็นผลงานทางวิชาการแสดงความชำนาญการและเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 18) ให้ความสำคัญ
ของแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะจัดกิจกรรมและ
เลือกกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนมีคุณภาพตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรซึ่ง
ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนและทันเวลา

2. ช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้นเมื่อได้เตรียมการสอนมาเป็น
อย่างดีการสอนก็จะเป็นไปอย่างเรียบร้อย

3. ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วเพราะครูเตรียมการดียอมทำให้การจัด
กิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอนจนนักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเร็วขึ้น

4. ทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อกลุ่มประสบการณ์ที่เรียนการที่ครูเตรียมการ
สอนทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับ
วัยของนักเรียนทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนานและเกิดเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน

5. ทำให้นักเรียนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครูเพราะครูมีความมั่นใจมีการ
เตรียมการสอนเป็นอย่างดีกระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอนอย่างมี
ประสิทธิภาพนักเรียนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาครูยิ่งขึ้น

สุวิทย์มูลคำและอรทัยมูลคำ (2550 : 58) ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
หรือแผนการสอนไว้ดังนี้แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนเปรียบได้กับพิมพ์เขียวของ
วิศวกรหรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมงานก่อสร้างวิศวกรหรือสถาปนิกจะขาดมิได้
ฉันใดผู้เป็นครูก็ขาดแผนการสอนไม่ได้ฉันนั้นผลดีของการทำแผนการสอนสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้นเพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง

2. ช่วยให้ครูผู้สอนมีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำได้ล่วงหน้าด้วยตนเองและทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย

3. ช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่า การสอนของตนได้ดำเนินการไปทิศทางใดหรือทราบว่า จะสอนอะไรด้วยวิธีใดสอนทำไมสอนอย่างไรจะใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไรจะวัดและประเมินผลอย่างไร

4. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนไปศึกษาหาความรู้ทั้งเรื่องหลักสูตรวิธีจัดการเรียนรู้อการจัดการหาและใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผล

5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทนได้

6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้และพัฒนาแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษา

7. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญและความเชี่ยวชาญของครูผู้สอนสำหรับประกอบการประเมินเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งและวิทยฐานะครูผู้สอนให้สูงขึ้น
แบบแผนการเรียนรู้ภาษา

1. แบบแผนการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยสอดคล้องกับกระบวนการทำงานของสมอง คือ เริ่มต้นจากหูรับรู้เสียง โดยการฟังครูอ่าน สายตามองเห็นภาพประกอบ และการลองฝึกพูดออกเสียงตามครูเด็กจะประมวลความรู้ผ่านสัมผัสเหล่านี้ นำมาเป็นข้อมูลเชื่อมโยงประสาทเพื่อสร้างเป็นแบบแผนการเรียนรู้ความหมาย การเชื่อมโยงสัญลักษณ์และทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งเป็นการประสานทำงานของอวัยวะรับรู้หลายส่วน คือ ตา หู กล้ามเนื้อปาก ลิ้น จากระไร และสมองส่วนที่รับรู้ภาษาและควบคุมการพูด

2. การเรียนรู้ภาษาเป็นไปตามระดับพัฒนาการ คือ เริ่มต้นจากง่ายไปหายาก เช่น จากคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ การจัดสภาพแวดล้อม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจะทำให้เด็กปฐมวัยมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษานำไปสู่นิสัยรักการอ่าน

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ คือ ทำให้มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ครูได้ศึกษาและมีความรู้เรื่องหลักสูตร มีทิศทางในการสอนและจัดทำสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดผลประเมินผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

ประกาศรี สีสหอำไพ (2550 : 219) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ช่วยในการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้
2. สามารถลำดับกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันในเวลา

ปฏิบัติการสอนจริง

3. เพื่อเตรียมครูผู้สอนให้มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งด้านความสัมพันธ์ของเนื้อหาและวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

4. การเตรียมวัสดุประสงค์ของกิจกรรม ช่วยให้การวัดผลประเมินผล

สอดคล้องกันเป็นอย่างดี

5. เป็นการรายงานของชั้นเรียน ช่วยให้ครูทบทวนความจำในการสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประจำบทเรียน

6. ขยายรายละเอียดจากแผนการจัดการเรียนรู้ระยะยาว ช่วยในการประมาณระยะเวลาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้

7. นักเรียนจะได้รับผลการเรียนรู้ อย่างเต็มที่จากครูผู้สอนที่ได้รับการเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี

8. แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ครูที่มีประสบการณ์มาก ให้สอนได้ดียิ่งขึ้น เพราะสถานการณ์การเรียนรู้และตัวของนักเรียนย่อมเปลี่ยนแปลงไปทุกทีและช่วยให้ครูผู้ที่มีประสบการณ์น้อยมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยิ่งขึ้น ช่วยให้บุคลิกภาพและสุขภาพจิตดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อครูผู้สอนอย่างยิ่ง ทำให้ครูปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความมั่นใจและเป็นระบบนักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ เป็นแนวทางให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สะดวกและมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์

วิมลรัตน์สุนทรโรจน์ (2549 : 31-33) ให้แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ต้องมีส่วนประกอบดังนี้แผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกันซึ่งจะประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังนี้

1. ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้
2. สาระสำคัญ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้ (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
4. สารการเรียนรู้ (เนื้อหา)
5. การบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้
7. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
8. การวัดและประเมินผล
9. ผลการตรวจแผนของผู้บริหาร
10. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะ

กรมวิชาการ (2549 : 52) จำแนกส่วนประกอบของแผนการสอนได้ดังนี้

1. สารสำคัญคือความคิดรวบยอดหรือหลักหรือโครงสร้างของเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่องราวต่างๆ ไปแล้วฉะนั้นเนื้อหาสาระจะถูกคัดกรองครอบคลุมและชัดเจน
2. จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากหลักสูตรในคำอธิบายรายวิชาเป็นสิ่งบอกให้ทราบว่าจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในชั้นใดของทักษะ เช่น ชั้นความรู้ ชั้นความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และควรมีจุดประสงค์ย่อยเพื่อนำทางไปสู่การเรียนรู้ปลายทางด้วย
3. เนื้อหาคือเนื้อหาสาระที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนการสอนคือการจัดสถานการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องเน้นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ฝึกปฏิบัติทั้งงานกลุ่มและงานรายบุคคล ฉะนั้นกิจกรรมจะต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความสนใจ ความเหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. สื่อการเรียนการสอนคือเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็ว ยิ่งขึ้น สื่อการเรียนการสอนจึงควรมีความน่าสนใจ ความประหยัด และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
6. การวัดและประเมินผลคือการประเมินค่าของสิ่งต่างๆ เพื่อบอกคุณภาพของสิ่งนั้นๆ เช่น การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นการบอกคุณภาพว่าผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใดเพื่อจะได้ใช้ข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยได้เป็นต้นว่าแบบสังเกตแบบทดสอบแบบสัมภาษณ์และอื่นๆ การวัดและประเมินผลที่ดีควรมีความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ และความสามารถประยุกต์ได้

7. กิจกรรมเสนอแนะคือการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียน โดยการจัดในโอกาสต่างๆนอกเวลาเรียนรวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน

8. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายคือการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของแผนการสอนก่อนที่จะนำไปใช้สอนจริงและลงชื่อวันเดือนปีกำกับตามแผนการสอนแล้วเกิดผลอย่างไรนำผลมาบันทึกไว้เป็นการปรับปรุงแก้ไขในคราวต่อไปและลงชื่อวันเดือนปีกำกับ

จากนิยามและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องตอบโจทย์ของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครบตามธรรมชาติวิชาและสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ตั้งไว้

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดังนั้นผู้สอนจึงควรทราบถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีซึ่งมีดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวการสอนของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ
2. นำไปใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพ
3. เขียนถูกต้องตามหลักวิชาเหมาะสมกับผู้เรียนและเวลาที่กำหนด
4. มีความกระชับชัดเจนทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน
5. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้ (วิมลรัตน์สุนทร โรจน์, 2551 : 301)

นอกจากนี้วิมลรัตน์สุนทร โรจน์ (2551 : 301-302) ได้เสนอแนะว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย
2. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำ

สำเร็จด้วยตนเองโดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่นหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

สรุปว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้แนวทางการสอนแก่ผู้สอนอย่างชัดเจนทั้งด้านจุดประสงค์การสอนเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการใช้สื่อการสอนและการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติได้คิดได้ทำได้แก้ปัญหาและได้เกิดทักษะกระบวนการสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้

7. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียด จนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาการเด็กอย่างไรเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลพัฒนาการเด็ก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นต้น

2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์(จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญ และส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์

4. กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องการใช้สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์ สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้ในการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้หน่วยตามความสนใจ

ของเด็ก โดยพิจารณาข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา ตัวเด็ก สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประกอบ ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ 3 วิธี คือ

วิธีที่ 1 เด็กเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น เมื่อเด็กฟังนิทานเรื่องเมื่อไหร่ลูกอ้อจะกระโดดได้ เด็กเกิดความสนใจอยากรู้ว่าลูกอ้อจะกระโดดได้เมื่อไหร่ ผู้สอนจึงนำเรื่องลูกอ้อมาเป็นหัวเรื่องในการจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 2 ผู้สอนและเด็กกำหนดร่วมกัน

วิธีนี้เป็นการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนกับเด็ก โดยผู้สอนกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น แล้วนำเรื่องที่สนใจนำมาจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์ เช่น ผู้สอนอ่านนิทานเกี่ยวกับมดให้เด็กฟัง และมีการสนทนา อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องมด ในที่สุดผู้สอนตัดสินใจร่วมกันกับเด็กกำหนดเรื่องมดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 3 ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยไว้ล่วงหน้า โดยพิจารณาจากโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่จัดทำไว้ หน่วยการจัดประสบการณ์นี้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ผู้สอนกำหนดเรื่องสัตว์เลื้อยไ้แล้ว แต่ปรากฏว่าเด็กสนใจเรื่องนกผู้สอนก็สามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนเรื่องสัตว์เลื้อยมาเป็นเรื่องนกได้ และนำเรื่องสัตว์เลื้อยไปจัดประสบการณ์ในโอกาสต่อไป

การกำหนดหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ ควรมีลักษณะดังนี้

เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก

ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก

ผนวกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืน

5. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ที่ผู้สอนนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษารวมวัย

5.1 นำหน่วยการจัดประสบการณ์ที่กำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้
เมื่อได้หน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนกำหนดรายละเอียดสาระการ
เรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องการจัดประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญ
และสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นเป็นสาระที่ไม่ได้กำหนด
รายละเอียดของเนื้อหาให้ ทั้งนี้เพื่อประสงค์ให้ยึดหยุ่นได้โดยง่าย สะดวกต่อการปรับให้
เหมาะสมกับความสนใจและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก

5.2 สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็กผู้สอนอาจสนทนากับเด็ก เพื่อให้
ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม และ
ผู้สอนควรตรวจสอบหลักสูตรเพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ในหน่วยหรือหัวเรื่องนั้นๆ

ตัวอย่าง หน่วยช้าง

1. สิ่ง que เด็กรู้แล้ว

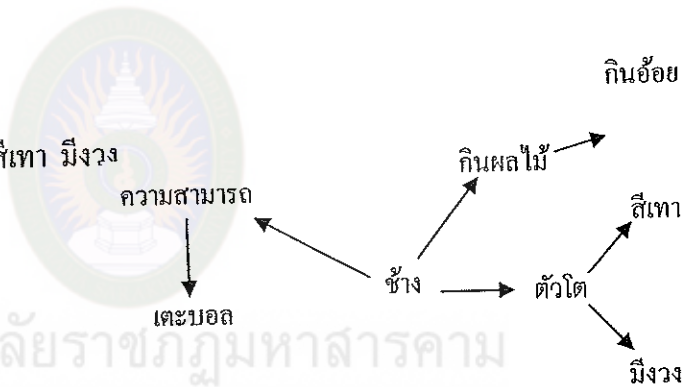
- 1.1 ช้างตาโต สีเทา มิงวง
- 1.2 กินอ้อย
- 1.3 ตะบอง

2. สิ่ง que เด็กต้องการรู้

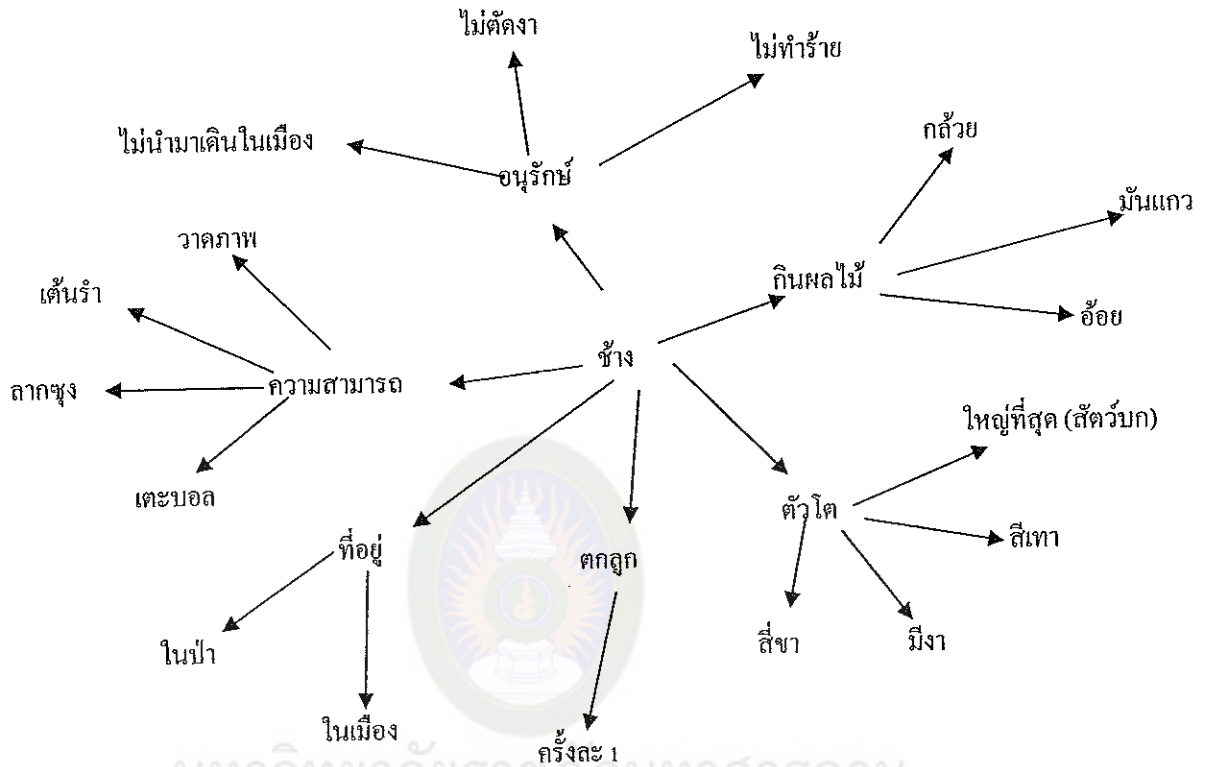
- 2.1 ช้างตกลูกครั้งละกี่เชือก
- 2.2 ช้างชอบอยู่ที่ไหน

3. สิ่ง que เด็กควรรู้

- 3.1 การอนุรักษ์ช้างไทย (มาตรฐานที่ 7 รัชธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
วัฒนธรรมและความเป็นไทย)
- 3.2 ความสามารถของช้างไทย (มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมี
ทักษะในการแสวงหาความรู้

ตัวอย่างสิ่งที่เด็กเรียนรู้หลังจากเด็กเรียนรู้เรื่องช้างแล้ว

5.3 เขียนแผนการจัดประสบการณ์

เมื่อได้ขอบข่ายสาระที่เด็กต้องการรู้และสาระที่ผู้สอนคิดว่าเด็กควรรู้เพิ่มแล้ว ผู้สอนต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ในเด็กแต่ละกลุ่มอายุที่ผู้สอนรับผิดชอบประสบการณ์สำคัญที่คาดว่า จะเกิด คือ กิจกรรม และการประเมิน

สำหรับรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า และเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบหน่วย (Unit) แต่ใน เอกสารฉบับนี้ให้ไว้ 2 ตัวอย่าง ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็ก ปฐมวัยและสถานศึกษาของตนเองได้ ดังนี้

ตัวอย่าง การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ แบบที่ 1

ชื่อเรื่อง

(ระบุชื่อหัวข้อเรื่องที่จะใช้ในการจัดประสบการณ์ได้จากหลักสูตรของสถานศึกษาที่กำหนดไว้แล้ว หรือยึดหยุ่น ปรับเปลี่ยนตามความสนใจของเด็ก)

สิ่งที่ได้รู้แล้ว	สิ่งที่เด็กต้องการรู้	สิ่งที่เด็กควรรู้
(ได้จากการสังเกต สนทนา กับเด็ก และผู้สอนบันทึก ข้อมูลไว้)	(ได้จากคำถามที่เด็กถาม ผู้สอน แสดงถึงความอยากรู้ ในหัวข้อเรื่องนั้นๆของเด็ก)	(ได้จากการศึกษาหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในส่วนที่เป็นสาระที่ ควรเรียนรู้ และประสบการณ์ สำคัญ)

วัน : (วันที่ทำการสอน)

เวลา : (ตามตารางกิจกรรมประจำวัน)

ชื่อกิจกรรม : (ชื่อกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน)

จุดประสงค์ : 1. (เป้าหมายพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็กเมื่อทำกิจกรรมในหน่วยแล้ว
ควรอยู่

2. บนพื้นฐานของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน)

สาระการเรียนรู้ : 1. สาระที่ควรเรียนรู้ (เป็นสาระที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษา
ที่บุคลากรสถานศึกษาร่วมกันจัดทำ)

2. ประสบการณ์สำคัญ : (เป็นประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิดและถูก

กำหนดไว้แล้วในหลักสูตรของสถานศึกษาที่บุคลากร สถานศึกษาร่วมกันจัดทำ)

วิธีดำเนินกิจกรรม : 1. (ผู้สอนเขียนกิจกรรมโดยระบุการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนตั้งแต่ต้น
จนจบ

2. โดยคำนึงถึงวัย พัฒนาการช่วงความสนใจของเด็กและจุดประสงค์ที่

ร่วมกันจัดทำ)

สื่อ : (ระบุสื่อที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม)

การประเมิน : (ระบุวิธีการประเมินและสิ่งที่ประเมิน)

บันทึกหลังสอน :

ตัวอย่าง การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ แบบที่ 2

ชื่อหน่วย : (ชื่อหัวข้อที่จะนำไปสอนเด็กได้จากหลักสูตรหรือความสนใจของเด็ก)

จุดประสงค์ : (เป้าหมายพฤติกรรมทั่วไปที่ต้องการให้เกิดเมื่อเด็กทำกิจกรรมครบตาม

ระยะเวลาที่ผู้สอนวางแผนไว้ อาจเป็น 1 สัปดาห์ หรือ 2 สัปดาห์ทั้งนี้ควรอยู่บนพื้นฐาน

พัฒนาการเด็กและจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย/สถานศึกษา ปฐมวัย)

วันที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
		สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ			
1	กิจกรรม (ระบุชื่อกิจกรรม เช่น เคลื่อนไหว จังหวะ/กลางแจ้ง ฯลฯ และระบุจุดประสงค์ของกิจกรรมเป็นข้อๆ)	(สาระที่จะให้เด็กเรียนรู้)	(ประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิด)	(กิจกรรมเป็นขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนจบ ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ ช่วงเวลาของกิจกรรมที่จัดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย)	(ชื่อสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม)	(ระบุประเมินอะไร ด้วยวิธีใด ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์)

บันทึกหลังสอน :

สรุป การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ในแบบที่ 1 ตามคู่มือหลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนี้

1. ชื่อแผนการจัดประสบการณ์
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. สาระการเรียนรู้
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. สื่อและแหล่งเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล
8. บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้

การวางเงื่อนไขในเด็กปฐมวัย

เจลิบลาก ทองอาจ (2557 : เว็บไซต์) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของเด็กปฐมวัย โดยส่วนใหญ่แล้ว เป็นพฤติกรรมที่ยังไม่ถูกขัดเกลาโดยผู้ใหญ่หรือสังคม จึงมักจะเป็น พฤติกรรมที่แสดงไปตามสัญชาตญาณ เมื่อหิวก็พยายามที่จะหาอาหารรับประทาน เมื่อตกใจ กลัวก็ร้องไห้ส่งเสียงดัง เมื่อต้องการสิ่งใดก็หยิบฉวยหรือคว้าในทันที แน่ใจว่า เมื่อเด็ก ปฐมวัยมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นจากการสั่งสอนอบรมจากผู้ใหญ่ พฤติกรรมเหล่านี้ก็จะได้รับการจัดการให้เป็น “ระบบระเบียบ” มากยิ่งขึ้น ในมิตินี้ การจัดการพฤติกรรมของเด็ก ให้แสดง ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก็คือการให้การศึกษา แต่ในอีกมิติหนึ่ง การจัดการดังกล่าว ก็ จำเป็นต้องอาศัยการวางเงื่อนไข (Conditions) หลายประการของผู้ใหญ่ ซึ่งมิตินี้จำเป็นจะต้อง อาศัยความรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม (Behaviorism) มาใช้ดำเนินการ

จอห์น วัตสัน (John Watson ; อ้างอิงจาก เจลิบลาก ทองอาจ, 2557 : เว็บไซต์) นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม ได้เคยแสดงความคิดเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขพฤติกรรมของเด็กว่า เป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ และผู้ใหญ่สามารถที่จะวางเงื่อนไขให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ได้ทุกพฤติกรรม เขาเองถึงกับกล่าวว่า หากมอบเด็กทารกที่มีสุขภาพดีกับเขา 12 คน เขาสามารถที่จะฝึกหัดให้เด็กแต่ละคนเป็นในสิ่งที่เขาเลือกไว้ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็น แพทย์ นัก กฎหมาย ศิลปิน นักธุรกิจ เป็นต้น นี่ย่อมแสดงให้เห็นว่า การวางเงื่อนไขมีอิทธิพลต่อเด็ก ปฐมวัยมากมายเพียงใด

ประเด็นที่น่าคิดจากข้างต้นคือ การวางเงื่อนไขในที่นี้คืออะไร นักจิตวิทยาอธิบายไว้ว่า การวางเงื่อนไข คือ การจัดหรือสร้างสภาพแวดล้อม สถานการณ์หรือบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก จากพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างจะคงทน พฤติกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ จะเรียกว่า พฤติกรรมที่ถูกวางเงื่อนไข (Conditioned behavior) การวางเงื่อนไขนี้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การวางเงื่อนไขด้วยการจับคู่ตามธรรมชาติ กับการวางเงื่อนไขด้วยการอาศัยผล ซึ่งครูปฐมวัยสามารถประยุกต์ทฤษฎีการวางเงื่อนไขพฤติกรรมทั้งสองประเภทดังกล่าว มาสร้างการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ โดยในที่นี้ จะกล่าวถึงการวางเงื่อนไขประเภทแรก

เด็กปฐมวัยสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยการวางเงื่อนไขให้เกิดการจับคู่ตามธรรมชาติ ระหว่างพฤติกรรมตามธรรมชาติหรืออาจจะเรียกว่า พฤติกรรมตอบสนองที่ไม่ได้ถูกวางเงื่อนไข (Unconditioned response) กับสิ่งเร้าที่เป็นกลาง (Neutral stimulus) ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่ครูจัดให้ เช่น ครูรู้ว่าโดยธรรมชาติเด็กปฐมวัยคนหนึ่ง ชอบและพึงพอใจที่จะดูและสัมผัสสิ่งของที่มีสีส้มที่สวยงาม โดยเด็กคนนี้จะหยิบและจับสิ่งของนั้นมาเล่นทันที พฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติเกิดขึ้น โดยอัตโนมัติและไม่ได้เกิดจากการวางเงื่อนไขใดๆ ของครู ต่อมาเมื่อครูต้องการให้เด็กเกิดพฤติกรรมการอ่านหนังสือ ครูก็อาจจัดสถานการณ์หรือชั้นเรียนการอ่านนิทาน ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่เป็นกลางควบคู่กับการให้เด็กได้เห็นสิ่งของ ซึ่งอาจจะเป็นตุ๊กตาหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับนิทานเรื่องี่อ่านที่มีสีส้มสวยงาม ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไขให้เด็กได้หยิบจับสัมผัสระหว่างการฟังหรืออ่านหนังสือไปกับครู โดยกระทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ ผลที่ตามมาคือ นักเรียนจะเกิดพฤติกรรมความพึงพอใจ และชอบที่จะฟังหรืออ่านหนังสือกับครู และแม้เมื่อครูงดการแสดงสิ่งของหรือวัตถุที่มีสีส้มเหล่านั้นออกไปแล้ว พฤติกรรมการฟังพอใจที่จะอ่านหนังสือก็จะยังคงเกิดขึ้นอยู่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะเรียกว่า พฤติกรรมที่ถูกวางเงื่อนไขแล้วนั่นเอง

แนวคิดเรื่องการวางเงื่อนไขข้างต้น ยังสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมที่เป็นการตอบสนองตามธรรมชาติ เช่น ความกลัว ความเกลียด ความไม่พึงพอใจได้อีกด้วย จากตัวอย่างเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัย ส่วนหนึ่ง ที่เกลียดหรือไม่ชอบการไปโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์เชิงลบจากการวางเงื่อนไขที่ผิดพลาด เช่น ทุกครั้งที่เด็กทำกิจกรรมช้าหรือผิด เด็กจะถูกให้สิ่งเร้าประเภทคำตำหนิ ประณาม การว่ากล่าวหรือลงโทษ สิ่งเร้าพวกนี้เป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองในทันทีคือ ความกลัวและเกลียด (ซึ่งเป็นการตอบสนองที่ไม่ได้วางเงื่อนไข เกิดขึ้นเอง โดยอัตโนมัติ) เมื่อเหตุการณ์

เหล่านี้เกิดซ้ำๆ ที่โรงเรียน การไปโรงเรียนจะกลายมาเป็นสิ่งเร้าที่ถูกวางเงื่อนไขให้กับเด็ก เหล่านั้นทันที กล่าวคือ การไปโรงเรียนจะกลายเป็นสิ่งที่น่ากลัว น่าเกลียดสำหรับพวกเขา ซึ่งจะแสดงปฏิกิริยาต่อต้านออกมา พฤติกรรมการต่อต้าน รังเกียจหรือกลัวโรงเรียนนั้น คือ พฤติกรรมที่ถูกวางเงื่อนไขนั่นเอง ซึ่งแม้แต่ตัวเด็กปฐมวัยเอง ก็จะไม่สามารถที่จะควบคุม ได้ ที่สำคัญมากไปกว่านั้นคือ พฤติกรรมความเกลียดกลัวดังกล่าว ยังสามารถที่จะถ่ายโดย ไปสู่สิ่งเร้าที่มีลักษณะคล้ายกันได้ เช่น เด็กอาจกลัวการไปโรงเรียนอื่น หรือสถานที่ที่มีลักษณะ คล้ายโรงเรียน คนที่แต่งตัวคล้ายครู ถืออุปกรณ์คล้ายครู ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ ครูปฐมวัยจึงต้อง ระวังเหตุการณ์การวางเงื่อนไขให้เกิดการจับคู่ในลักษณะดังกล่าว ในการออกแบบและจัด บรรยากาศการเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว การวางเงื่อนไข ให้เด็กเกิด ความชอบหรือรักในการเรียน การทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ จึงจะต้องเกิดจากการวาง เงื่อนไขด้วยการให้สิ่งเร้าที่นักเรียนพึงพอใจ (สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไข) กับสิ่งเร้าที่ครูจัดให้ โดยเฉพาะการสร้างความรู้สึกพึงพอใจจากการได้รับประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจจากการเรียน และจากสถานศึกษาสอดคล้องกับ ประณาท เทียนศรี (2555:1) ที่กล่าวไว้ว่า บทบาทของครู นอกเหนือจากการสอนแล้ว ครูยังมีหน้าที่ปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นไป ในแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้บรรยากาศการเรียนการสอนและการอยู่ร่วมกันดำเนินอย่างมี ความสุข

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้เริ่มจากการ วางเงื่อนไขการสร้างสภาพแวดล้อม สถานการณ์หรือบรรยากาศที่เกิดให้เด็กเกิดการเรียนรู้และ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมที่ตอบสนองโดยไม่ได้วางเงื่อนไข และพฤติกรรม การเรียนรู้กับสิ่งเร้าที่เป็นกลาง ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่ครูจัดให้เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ดำเนินไปอย่างมีความสุข

การหาประสิทธิภาพของหนังสือประกอบภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน และการเขียนสำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 2

การหาประสิทธิภาพของหนังสือประกอบภาพ โดยการจัดประสบการณ์เพื่อ เตรียมความพร้อมด้านการอ่านและการเขียนหมายถึงการนำแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ หนังสือประกอบภาพไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อนำไปสอนจริงให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2544 : 494-498)ได้ให้

ความสำคัญของเกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้
คือ

1. เกณฑ์การหาประสิทธิภาพหมายถึงระดับประสิทธิภาพของแผนการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นระดับที่ผู้จัดทำแผนการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้จะพึงพอใจว่าหากแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
ถึงระดับนั้นแล้วแผนการจัดประสบการณ์การศึกษานั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียน

2. เกณฑ์การหาประสิทธิภาพกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียน
จะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการทดสอบหลังเรียนทั้งหมดนั้นคือ
 E_1/E_2 คือประสิทธิภาพของกระบวนการกับประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ตัวอย่าง 80/80 หมายความว่า
ว่าเมื่อเรียนจากแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แล้วผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัดหรือ
งาน ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 และทำการทดสอบหลังเรียน ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80

การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์การศึกษานั้นเมื่อพัฒนา
แผนการจัดประสบการณ์การศึกษานั้นเป็นต้นฉบับแล้วต้องนำไปหาประสิทธิภาพเสร็จแล้ว
นำไปปรับปรุงตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การทดลองแบบเดี่ยว (1 : 1) เป็นการนำแผนการจัดประสบการณ์การ
เรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียน 1 คนคำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. การทดลองแบบกลุ่ม (1 : 10) เป็นการนำแผนการจัดประสบการณ์การ
เรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียน 6-10 คนคำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

3. การทดลองแบบภาคสนาม (1 : 100) เป็นการนำแผนการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียน 30-100 คนคำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้
ดีขึ้นคำนวณหาประสิทธิภาพโดยการวิเคราะห์คะแนนใช้สูตรคำนวณดังนี้(บุญชม
ศรีสะอาด.2553 : 98-99)ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)

$$E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน และแบบทดสอบย่อยทุกชุด

A	แทน	คะแนนเต็มของแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน และแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน
N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)

$$E_2 = \frac{\sum X}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

การหาประสิทธิผลด้านการอ่านและการเขียน โดยใช้หนังสือประกอบภาพสำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 2

เพชัญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยนี้ (2545 : 31-35) กล่าวว่า ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หรือ E.I. หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนทดสอบก่อนเรียน กับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนเมื่อมีการประเมินผ่านสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา ซึ่งมักดูถึงประสิทธิผลด้านการสอนและการวัดผลประเมินผลทางสื่อ นั้น ตามปกติแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียน และคะแนนการทดสอบหลังเรียน ซึ่งการคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล มีดังนี้

1. การหาพัฒนาการของผู้เรียน โดยอาศัยการหาค่า t-test (Dependent Samples) เป็นการพิจารณาว่านักเรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่โดยการทดสอบนักเรียนทุกคนก่อนเรียนและหลังเรียนแล้วนำมาหาค่า t-test (Dependent Samples) หากมีนัยสำคัญทางสถิติก็ถือว่านักเรียนกลุ่มที่กำลังศึกษามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้

2. การหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน โดยอาศัยการหาค่าดัชนีประสิทธิผลมี

สูตร ดังนี้

ดัชนีประสิทธิผล = $\frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$

การวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการ

กรมวิชาการ (2546ช : 43) การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้นำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรมีหลักการ ดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้

เป็นหลักฐาน

5. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3-5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

การประเมินผลพัฒนาการของเด็ก หมายถึง การนำข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการมาสรุป เพื่อตัดสินใจจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละด้านเป็นรายบุคคล และจะต้องมีการบันทึกและรวบรวมไว้ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่เด็ก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเด็กแต่ละคนให้ถึงขั้นสูงสุด และใช้รายงานผู้ปกครอง

การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่กำหนดตัวเลขเพื่อแสดงปริมาณของพฤติกรรมของนักเรียน หรือการกำหนดตัวเลขให้กับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่างๆ อาจเป็นการสังเกต หรือทดสอบพฤติกรรมของบุคคลใด บุคคลหนึ่งแล้วกำหนดตัวเลข หรือคะแนนให้กับสิ่งที่วัดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณภาพ หรือคุณลักษณะของพฤติกรรมหรือปริมาณของพฤติกรรมว่า ไปตามจุดมุ่งหมายของการสอนโดยใช้กระบวนการหลายรูปแบบรวมถึงเครื่องมือต่างๆทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น แบบทดสอบที่ใช้ในชั้นเรียนและผลงานต่างๆ แบบทดสอบมาตรฐาน การประมาณค่า ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ และการสังเกต

สรุปการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นการวัดและประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินโดยใช้แบบสังเกต แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างการจัดประสบการณ์ และแบบประเมินพฤติกรรมหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 2

บริบทโรงเรียนบ้านบึงเม่นหนองคู

โรงเรียนบ้านบึงเม่นหนองคู ตั้งอยู่ที่บ้านหนองคูหมู่ที่ 8ตำบลวังเพิ่ม อำเภอสีชมภู จังหวัดขอนแก่น มีเขตบริการ 2 หมู่บ้าน คือบ้านบึงเม่น หมู่ที่ 2 ตำบลวังเพิ่ม อำเภอสีชมภู จังหวัดขอนแก่น และบ้านหนองคู หมู่ที่ 8ตำบลวังเพิ่ม อำเภอสีชมภู จังหวัดขอนแก่น

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านบึงเม่นหนองคู ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเสมาสีชมภู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีบุคลากรทั้งหมด 11 คน ดังนี้ ผู้บริหาร 1 คน ครูสายผู้สอน 8 คน ครูพี่เลี้ยง 1 คน พนักงานบริการ 1 คน

โรงเรียนบ้านบึงเม่นหนองคู จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ระยะเวลาในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีระยะเวลา 2 ปีการศึกษา แต่ประจำปีการศึกษามีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการอ่าน โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานจากหนังสือประกอบภาพ ทั้งในประเทศและต่างประเทศพร้อมสรุปนำเสนอ ดังนี้

จุไร พรหมวาทย์ (2548 : 46) ได้ศึกษาการสร้างหนังสือภาพสำหรับฝึกทักษะการอ่านออกเสียงของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านทาป่าเป่า อำเภอแม่ทา สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยสรุปว่าการใช้หนังสือภาพมีประสิทธิภาพ 80.00/93.75 ทำให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพทั้งสามเล่มโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

มาลินี พลสูงเนิน (2548 : 61) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน โดยการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน โดยการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 83.57/90.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้การจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน โดยการเล่านิทาน ประกอบหุ่นมือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เท่ากับ 0.71 นักเรียนมีคะแนนความพร้อมด้านการอ่านหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน โดยการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ มีคะแนนเฉลี่ยความพร้อมด้านการอ่านมากกว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีความพึงพอใจการจัดกิจกรรมด้วยแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน โดยการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ อยู่ในระดับมาก

นงลักษณ์ กันปัญญา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือภาพประกอบการเล่าเรื่อง หน่วยเทียวสอน สะออน ผลปรากฏว่านักเรียนสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ดีขึ้นในการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ 5-10 แบบใช้ทักษะการใช้ภาษาระหว่างเรียน ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 3.00 อยู่ในระดับดี และวัดพฤติกรรมการจัดประสบการณ์สำหรับครูมีคะแนนเฉลี่ย 4.18 อยู่ในระดับดีมาก

ประกายแก้ว จันทรัตน์ (2550 : 64 -67) ได้ศึกษาการสร้างหนังสือเสริมการอ่าน เรื่อง บ้านโป่งแยงใน : บ้านของเรา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ผลปรากฏว่า นักเรียนทั้งหมด มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์การวัดผลประเมินผลของโรงเรียนซึ่งกำหนดไว้ที่ร้อยละ 65 โดยมี คะแนนเฉลี่ยทั้งหมดร้อยละ 70.52 และนักเรียนให้คะแนนความชอบและพึงพอใจหนังสือเสริมการอ่านระดับมากที่สุด

กนกรัตน์ ตั้งสุขเกษมสันต์ (2552 : 257) ได้ศึกษาการผลิตหนังสือนิทาน พื้นบ้านเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กวัยโอกาสจังหวัดขอนแก่น ผลปรากฏว่า ตอบสนองความสนใจและความต้องการของเด็กในวัย 3-6 ขวบได้ นิทานสร้างความ สนุกสนานความพึงพอใจให้แก่เด็กและสามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้คำศัพท์อีสาน นอกจากนี้ เด็กๆยังได้เรียนรู้คุณธรรมของตัวละคร และผลของการกระทำดีว่าจะก่อให้เกิดผลดี หรือผลเสียอย่างไรบ้าง แต่ในทางปฏิบัติแล้วเด็กยังคงพฤติกรรมไม่เชื่อฟังอาจยังต้องมีการ ชู โทษเช่นเดิม หรือเหตุการณ์อื้อเย่งสิ่งของไม่ต่างกัน ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมที่สอดแทรก ให้แก่เด็กในนิทานนั้น ไม่สามารถทำให้เด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองได้ในทันทีภายหลัง จากการฟังนิทาน แต่มีแนวโน้มว่าจะมีคุณธรรมที่ดีขึ้นได้หากใช้ระยะเวลาในการเล่าถึงขึ้น และยาวนานกว่าเดิม เพื่อให้เด็กได้ซึมซับทุกๆวัน

นิรินาจ โพธิ์ไฮ (2552 : เว็บไซต์) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการ เตรียมความพร้อมด้านการอ่านของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โดยใช้แบบฝึก ผลปรากฏว่า การ พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โดยใช้ กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นความสามารถการรับรู้ในการฟังและความสามารถการรับรู้ทาง สายตา ความสามารถในการรับรู้คำศัพท์ต่างๆ ความสามารถการเข้าใจคำสั่งการเข้าใจภาษา ของนักเรียนมีประสิทธิภาพดีขึ้น นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาในด้านการฟัง การพูด และการอ่านดีขึ้นสอดคล้องกับ

เรวไร โกศยกานนท์ (2552 : เว็บไซต์) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสือ ภาพประกอบคำคล้องจองเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่า หนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง สำหรับเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีความพร้อมด้านการอ่านเพิ่มสูงขึ้น

รมณะภา เสียงล้ำ (2553 : 58) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการอ่านและการเขียน โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีทักษะ

การอ่าน มีความสามารถในการอ่านดีขึ้น เมื่อนักเรียนมีความสามารถในการอ่าน ช่อมทำ ให้ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่นๆดีขึ้นด้วย

ศศิธร แสณอุบล (2553 : 66) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการอ่านจับใจความ โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านช่วยในการอ่านให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนยังส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะตามวัตถุประสงค์

อรวรรณ ผุดผ่อง (2553 : เว็บไซด์) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าหนังสือภาพประกอบคำคล้องจองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีความพร้อมด้านการอ่านสูงขึ้น

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เพียร์ส (Pierce. 2003 : 1967-A) ได้ศึกษาประเด็นใหญ่ที่มีความมุ่งหมายที่จะกำหนดขอบเขตการเขียนทุกวันในชั้นอนุบาล มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสะกดคำและการเรียงอ่านที่ประดิษฐ์ขึ้นมา ครูจำนวน 5 คน ทำเป็นตัวอย่างการเขียนให้กับเด็กชั้นอนุบาล จำนวน 78 คน ที่เขียนทุกวันหรือเกือบทุกวันเป็นเวลา 20 สัปดาห์ เด็กกลุ่มทดลองมี 51 คน กลุ่มควบคุมมี 27 คน ซึ่งได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้แบบศึกษาสังเกตพบว่าการวิเคราะห์ความแปรปรวนรูปแบบผสมบ่งชี้ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองในภาระงานการเขียนตามคำบอก และการทดสอบการเขียน ผลการทดสอบพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในระดับการอ่านของกลุ่มควบคุมจากการทดสอบก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ในตอนสิ้นสุดชั้นอนุบาล 82.35% ของกลุ่มทดลองอ่านหนังสือได้ ในขณะที่กลุ่มควบคุมเพียง 48.15% อ่านหนังสือได้ การศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ว่าถ้านักเรียนระดับชั้นอนุบาลได้รับการส่งเสริมให้เขียนทุกวัน และใช้การสะกดคำที่ประดิษฐ์ขึ้นจะมีความเป็นไปได้มากขึ้นที่นักเรียนจะเข้าสู่การอ่านในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้

ไคเซอร์ (Kiser. 2003 : 96-A) ได้ทำการศึกษาแนวความคิดของครูเกี่ยวกับแนวทางที่อาศัยวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นฐาน ซึ่งจำเป็นเกี่ยวกับการสร้างและรักษาโปรแกรมการอ่านที่มีประสิทธิภาพ และศึกษาวิธีการที่กลุ่มโรงเรียนใช้ในการพัฒนาคณะครู และให้กล

ยุทธวิธีอื่นๆเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมครูให้ปรับปรุงทักษะของตนในการอ่าน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการหลายวิธี ใช้แบบสำรวจมุมมองของครูจากชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แต่การสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับเดียวกันเฉพาะผู้ที่จบรายวิชาพัฒนาการอ่าน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคณะครูและกลยุทธ์อื่นๆที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดโปรแกรมการอ่านที่มีประสิทธิภาพ ครูต้องการภาวะผู้นำที่นำไปสู่การมีความคาดหวังสูง มีการสนับสนุน มีทรัพยากรและความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่เพิ่มพูนบทบาทมากขึ้น คณะครูต้องการกลยุทธ์ที่ปรับปรุงแล้วเพื่อกำหนดความก้าวหน้าของนักเรียน และต้องการกลยุทธ์ที่ใช้ในการปรับปรุงนักเรียนที่ยังมีความสามารถไม่คืบคั้น ครูต้องการมีปัจจัยนำเข้าป้อนความก้าวหน้าทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่มีการนำไปใช้และการสะท้อนกลับ และครูต้องการหาทางช่วยเหลือผู้ปกครองให้เสริมแรงในการสอนในชั้นเรียนด้วย

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง กล่าวโดยสรุป การพัฒนาความพร้อมของผู้เรียนมีปัจจัยเกี่ยวข้องทั้งตัวผู้เรียนและครูซึ่งครูต้องเข้าใจในบริบทของผู้เรียนตลอดจนการใช้นวัตกรรมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัยที่ต้องการความละเอียดอ่อนในการพัฒนาความพร้อมทางภาษา ด้านการอ่านต้องอาศัยความสนใจของเด็กและสิ่งเร้าที่สามารถเรียกความสนใจจากเด็ก เช่น การอ่านหรือแปลความหมายจากภาพหรือการ์ตูนซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับอายุและระดับความสนใจของผู้เรียนดังนั้นการสร้างหนังสือประกอบภาพจึงต้องให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความเหมาะสมของบุคคลในวัยนั้นๆให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยต้องเน้นภาพให้สดใสสวยงามน่าสนใจ นำอ่านจึงจะทำให้เกิดความสนใจและก่อให้เกิดความอยากรู้ อยากอ่านและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กลยุทธ์ในการสอนของครูนั้นส่งผลให้ประสิทธิภาพของผู้เรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างไรก็ตามผลการพัฒนาผู้เรียนยังต้องอาศัยความร่วมมือของผู้เรียน ผู้เรียนจึงจะสามารถประสบความสำเร็จสูงสุดในการเรียนรู้

ยุทธ์อื่นๆ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมครูให้ปรับปรุงทักษะของตนในการอ่าน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการหลายวิธี ใช้แบบสำรวจมุมมองของครูจากชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แต่การสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับเดียวกันเฉพาะผู้ที่จบรายวิชาพัฒนาการอ่าน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคณะครูและกลยุทธ์อื่นๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดโปรแกรมการอ่านที่มีประสิทธิภาพ ครูต้องการภาวะผู้นำที่นำไปสู่การมีความคาดหวังสูง มีการสนับสนุน มีทรัพยากรและความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่เพิ่มพูนบทบาทมากขึ้น คณะครูต้องการกลยุทธ์ที่ปรับปรุงแล้วเพื่อกำหนดความก้าวหน้าของนักเรียน และต้องการกลยุทธ์ที่ใช้ในการปรับปรุงนักเรียนที่ยังมีความสามารถไม่ตึ้นัก ครูต้องการมีปัจจัยนำเข้าไปนความก้าวหน้าทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่มีการนำไปใช้และการสะท้อนกลับ และครูต้องการหาทางช่วยเหลือผู้ปกครองให้เสริมแรงในการสอนในชั้นเรียนด้วย

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง กล่าวโดยสรุป การพัฒนาความพร้อมของผู้เรียนมีปัจจัยเกี่ยวข้องทั้งตัวผู้เรียนและครูซึ่งครูต้องเข้าใจในบริบทของผู้เรียนตลอดจนการใช้วัฒนธรรมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัยที่ต้องการความละเอียดอ่อนในการพัฒนาความพร้อมทางภาษาด้านการอ่านต้องอาศัยความสนใจของเด็กและสิ่งเร้าที่สามารถเรียกความสนใจจากเด็ก เช่น การอ่านหรือแปลความหมายจากภาพหรือการ์ตูนซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับอายุและระดับความสนใจของผู้เรียนดังนั้นการสร้างหนังสือประกอบภาพจึงต้องให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความเหมาะสมของบุคคลในวัยนั้นๆ ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยต้องเน้นภาพให้สดใสสวยงามน่าสนใจ นำอ่านจึงจะทำให้เกิดความสนใจและก่อให้เกิดความอยากรู้ อยากรู้อ่านและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กลยุทธ์ในการสอนของครูนั้นส่งผลให้ประสิทธิภาพของผู้เรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างไรก็ตามผลการพัฒนาผู้เรียนยังต้องอาศัยความร่วมมือของผู้เรียน ผู้เรียนจึงจะสามารถประสบความสำเร็จสูงสุดในการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

